

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Nellemann, J.

Bidrag til Fortolkningen af Concuruslovens
fjerde Capitel.

Vol. 1

Kjøbenhavn : J. H. Schultz, 1874-75

2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

9. - 56

4

ROYAL DANISH
LIBRARY
COPENHAGEN

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021270971

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

KJØBENHAVNS UNIVERSITETS AARSFEST

TIL ERINDRING OM

KIRKENS REFORMATION.

Heri: Bidrag til Fortolkningen af Concurslovens fjerde Capitel. [1]

Af

J. Nellesmann.

KJØBENHAVN.

Trykt hos J. H. Schultz.

—
1874.

INDRYDELSKRIEFT

THE

KJØBENHAVNS UNIVERSITETS AARSBEST

THE PRINTING OF

KIRKENS REFORMATION

and Bidrag til Fortolkningen af Concurslevens første Capitulum

af

J. Kellermann.

KJØBENHAVN

Trykt hos J. Neumann

1854

Bidrag

til

Fortolkningen af Concursslovens fjerde Capitel.

Af

J. NELLEMANN.

Bidrag

af

Fortolkningen af Landlovens første Capitel

J. N. N.

I Concurslovens fjerde Kapitel, der overskrives om Retshandlers Afkræftelse ved senere paafølgende Concurs, indeholder § 24 den almindelige Regel, medens saavel §§ 20—23 som §§ 26—28 indeholde speciellere Forskrifter om Adgang til at afkræfte i videre Omfang, end den almindelige Regel medfører. En Fremstilling af Concurslovens Afkræftelsessystem maa derfor naturlig begynde med § 24, og først naar dens Indhold er udviklet, ville de øvrige Paragrafer kunne sees i det rette Lys.

Om § 24, jfr. § 25, andet Stykke.

1) De nyere fremmede Concurslove, som have udviklet deres Afkræftelsessystem paa Grundlag af Romerrettens Lære om Actio Paulliana¹⁾ tilstede — naturligviis under nærmere Betingelser — Afkræftelse af alle Retshandler, hvorved overhovedet noget er gaaet ud af Kredsen af de Formuesgjenstande, som skulle tjene til Creditorernes Fyldestgjørelse ved Hjælp af Concursbehandlingen. Der opstaaer da Spørgsmaal om de forskjellige Maader, paa hvilke noget kan gaae ud af Formuen, i hvilken Henseende det anerkjendes, at herhen ikke blot maa regnes Afhændelser i snevrere Forstand,

¹⁾ Herhen maa blandt de nyere Concurslove regnes den franske (og belgiske), og de fleste tydske, deriblandt den preussiske af 8de Mai 1855. Den engelske Concurslov af 1869 gaaer iøvrigt samme Vei. Alle Retshandler, foretagne efter at Skyldneren har begaaet en saakaldet act of bankruptcy, ere ugyldige, naar Medcontrahenten var vidende herom.

men ogsaa Betaling af Gjæld, Opgivelse af Rettigheder, Overtagelse af Forpligtelser o. s. v.¹⁾ Tanken er, at Formuen skal bringes tilbage til den Skikkelse, den havde i det Øieblik, Creditorernes Ret til lige Fyldestgjørelse maa siges at være indtraadt (par conditio creditorum), hvilket Tidspunkt i Reglen indtræder ikke først ved den formelle Concursbehandlings Begyndelse, men allerede med Betalingsstandsningen eller, efter engelsk Ret, naar Debitor begaaer en act of bankruptcy (jfr. nedenfor). Medens selvfølgelig Retshandler, ved hvilke Boet alene er forøget, ikke kunne angribes, er det derimod Reglen, at alle Retshandler, hvorved Boet efter det i Betragtning kommende Tidspunkt er blevet formindsket, kunne være Gjenstand for Afkræftelse, og der sees herved blot paa, at noget er gaaet ud af Boet, men det behøver ikke at bevises, at Retshandlen in concreto har været til Tab for Boet; Afkræftelsen rammer derfor ligesaavel Afhændelser mod fuldt Vederlag, som Afhændelser uden tilstrækkeligt Vederlag, ligesaavel tosidige som ensidige Retshandler, ligesaavel Betalinger til²⁾ som Betalinger af Fallenten, jfr. herom Entwurf einer deutschen Gemeinschaftsdordnung 1873 Motiverne I. S. 147 o. fl. Saavidt gaaer det danske Afkræftelsessystem imidlertid ikke. Det bevæger sig indenfor meget snævrere Grændser, hvorfor en stor Deel af de Spørgsmaal, som andetsteds opstaae, angaaende hvilke Retshandler der kunne afkræftes, ikke have nogen Interesse for os. Vort Afkræftelsessystem stiller sig overhovedet ikke den Opgave at tilbageføre hele den Tilstand, hvori Boet befandt sig ved Betalingsstandsningen eller det Tidspunkt, hvormed Beskyttelsen af Creditorernes Ret

¹⁾ Jfr. l. 1. Dig 42. 8 Quodcumque igitur fraudis causa factum est, videtur his verbis revocari, quaecumque fuerit; nam late ista verba patent. Sive ergo rem alienavit sive acceptilatione vel pacto aliquem liberavit si pignora liberet vel quem alium in fraudem creditorum præponat vel ei præbuit exceptionem, sive se obligavit sive numeravit pecuniam — Et qui aliquid fecit, ut desinat habere, quod habet, ad hoc edictum pertinet

²⁾ Om Betalinger til Fallenten kunne afkræftes, har været Gjenstand for Tvivl og ulige Retsafgjørelser paa forskjellige Steder, men Synspunktet kræver consequent deres Medtagelse.

til lige Fyldestgjørelse begynder. Concurslovens § 24 er derfor ikke beregnet paa at ramme Retshandler, hvorved Boet formindskes til samtlige Creditorers Skade, men den indskrænker sig til at ramme de Retshandler, hvorved en enkelt Creditor begunstiges fremfor de andre. Paragrafen angaaer kun Retshandler, der have denne sidste Charakter. Andre Retshandler ere uantastelige (efter denne §), selv om de i høj Grad have formindsket Boet til samtlige Creditorers Skade. Derfor giver § 24 ingen Hjemmel til at angribe saadanne for samtlige Creditorer ødelæggende Foretagender som Salg af Varer under Indkjøbspriis til andre end Creditorer, eller Pantsætning for samtidigt stiftet Gjæld, uagtet saadan Pantsætning enten paa Grund af dens Omfang eller Vilkaarenes Fordærvelighed omtrent borttager det hele Bo fra de uprioriterede Creditorer. En ufravigelig Betingelse for Paragrafens Anvendelighed er paa den ene Side, at den, med hvem Retshandlen er indgaaet, er en af Boets Creditorer, der altsaa som saadan maatte have nøiedes med Dividende, dersom Retshandlen ikke var kommen imellem, men paa den anden Side rammer Paragrafen alle Retshandler af hvad Navn nævnes kan, hvorved en enkelt Creditor begunstiges paa de andres Bekostning¹⁾. Ved Retshandler, hvorved en enkelt Creditor begunstiges paa de andres Bekostning, forstaaes simpelthen alle saadanne Retshandler, hvorved der forskaffes en enkelt Creditor bedre Fyldestgjørelse, end der ellers vilde tilfalde ham ved den lovlige Concursbehandling. Det har ingen særlig Betydning, at § 24 bruger Udtrykket „nogen

¹⁾ Medens vort Afkræftelsessystem, som bemærket, er meget mindre omfattende end det franske eller det preussiske eller det engelske, er det, netop fordi det har en almindelig Regel om Afkræftelse af alle Retshandler, der indeholde Begunstigelse af enkelt Creditor, dog ikke saa ufuldkomment som det norske, der, bortset fra Gaver og Afhændelser til Nærbeslægtede, kun rammer enkelte specielt angivne Retshandler (de samme som nævnes i vor Concurslovs §§ 20, 21 og 23), men ikke ved Siden heraf har nogen Adgang til at ramme andre begunstigende Retshandler, navnlig Betaling af forfalden Gjæld med sædvanlige Betalingsmidler, jfr. den norske Concurslov af 6te Juni 1863 §§ 44—46 jfr. § 43.

Disposition . . . , hvorved han paa en mod Straffelovens § 261 stridende Maade har begunstiget nogen enkelt Creditor“. Vel lyde Straffelovens Ord paa „Handlinger, ved hvilke han (Fallenten), dog uden at søge egen Fordeel, retstridig begunstiger enkelte Creditorer paa de andres Bekostning“. Men der kan umuligt ligge nogen særegen Betydning i Ordet „retstridig“, saaledes at Straffeloven skulde kunne antages at forudsætte, at visse Begunstigelser af enkelte Creditorer ikke vare retstridige. For saavidt der overhovedet skal tillægges Ordet „retstridig“ i Straffelovens § 261 nogen særegen Betydning, og det ikke skal betragtes som simpelthen pleonastisk, kan det kun betegne „til Afbræk for den lovlige Concursbehandlings Øiemed“.

Concurslovens § 24 rammer altsaa alle Retshandler, ligegyldigt hvilke, hvorved en enkelt Creditor begunstiges paa de andres Bekostning. Retshandler af denne Art kunne fremtræde i saa mange forskjellige Skikkelser, at det er umuligt at give nogen Opregning eller Beskrivelse af dem. Det vil i hvert enkelt Tilfælde være Rettens Sag at undersøge og bedømme, om Retshandlen maa siges at gaae ud paa at give vedkommende Creditor en gunstigere Stilling til de andres Skade, end han vilde opnaae ved at melde sig i Boet og erholde den Fyldestgjørelse, som da vilde tilfalde ham. Som en Art af saadanne Retshandler nævner Loven særlig Betaling af forfalden Gjæld. Medens § 20 aabner en særegen lettere Adgang til at afkræfte Betaling af ikke forfalden Gjæld og Betaling af forfalden Gjæld med usædvanlige Betalingsmidler, giver § 24 Leilighed til at ramme Betaling af forfalden Gjæld med sædvanlige Betalingsmidler. Grunden til, at Betaling af forfalden Gjæld udtrykkelig er nævnt, er uden Tvivl ikke blot den store praktiske Betydning, som dette Afkræftelsestilfælde har, men ogsaa den Omstændighed, at det i Afkræftelsessystemernes Historie, navnlig i den romerretlige Afkræftelsestheories, har været et omtvistet Spørgsmaal, om Modtageren af Betaling af forfalden Gjæld nogensinde kunde siges at handle in fraudem creditorum, da han kun „suum receipt“. Men naar Synspunktet — saaledes som i § 24 — tydeligen er, at ingen Creditor maa modtage en Betaling,

hvis Ydelse for Fallentens Vedkommende udgjør det ved Straffelovens § 261 betegnede Forhold, kunde der forresten ikke være nogen Tvivl om, at Betaling af forfalden Gjæld maatte falde ind under Paragrafen, selv om dette ikke udtrykkelig var udtalt. At Betaling af Gjæld med Varer eller andet, som efter de Paa-gjældendes Stilling og Forhold ikke kan ansees for usædvanligt Betalingsmiddel, f. Ex. med Vexler, og derfor ikke rammes af § 20, ligefrem gaaer ind under Ordene i § 24, vil Ingen betvivle. Ogsaa er det indlysende, at hvis det antages, at gjensidige Ydelser i løbende Contocourantforhold ikke rammes af § 20, ville de kunne anfægtes ved Hjælp af § 24, naar iøvrigt Betingelserne for dens Anvendelighed ere tilstede. Under Reglen i § 24 falder forresten ikke blot Betaling af Pengeskyld, men overhovedet enhver Opfyldelse af en tidligere stiftet Forpligtelse (Betaling i videre Forstand), naar herved iværksættes en Begunstigelse af den Berettigede, jfr. de vide Udtryk „nogen Disposition, hvorved o. s. v.“. Det kan ikke blot være Tilfældet, hvor Fallentens Medcontrahent fra sin Side i det Hele eller for en Deel har ydet sit Vederlag paa en saadan Maade, at dette ikke kan fordres tilbage i Tilfælde af Retshandlens Ikke-Opfyldelse fra Fallentens Side; men selv hvor intet Vederlag endnu er ydet af Medcontrahenten, kan Retshandlens Opfyldelse fra Fallentens Side umiddelbart førend Concursens Udbrud gaae ud paa en Begunstigelse, f. Ex. naar den afsluttede Handels Opfyldelse paa Grund af Priisforholdene vilde forskaffe Medcontrahenten en Fordeel, sammenlignet med, at den hele Handel gaaer tilbage og han henvises til at melde sig med sit Erstatningskrav i Boet¹⁾. Det er endvidere klart, at ved Ophævelsen af en Retshandel kan der iværksættes en Begunstigelse af en enkelt Creditor paa de

¹⁾ For Exempel: Fallenten har afsluttet en Handel med A. angaaende 1000 Tdr. Rug pr. 1ste November à 7 Rd. Tønden; ved Opfyldelsestiden staaer Rugen i 8 Rd.; dersom nu Fallenten leverer Rugen den 1ste November, uagtet han da forudseer sit Fallissement som nærførestaaende, begunstiger han A. paa de øvrige Creditorers Bekostning.

andres Bekostning, f. Ex. naar Fallenten har kjøbt paa Credit og modtaget Varer, som han ikke kan betale, og han umiddelbart førend Concursens Udbrud tilbageleverer Creditor disse Varer og lader Handelen gaae tilbage. Ogsaa en saadan Fremgangsmaade, der er forskjellig fra Afgjørelse ved usædvanlige Betalingsmidler, kan siges at være en „Disposition“, hvorved Fallenten har begunstiget en enkelt af sine Creditorer til Skade for de andre.

Concurslovens § 15 indeholder vel en Anvendelse af det Princip, som finder sit Udtryk i § 24, at det skal forhindres, at en Creditor skaffer sig Dækning fremfor sine Medcreditorer, naar Debtors Fallissement maa forudsees som nærforestaaende. Men § 15 kan ikke betragtes som en simpel Anvendelse af § 24, saaledes at den i samme indeholdte Forskrift allerede maatte kunne udledes af § 24 og ikke behøvede særligt at udtales. Thi Tilsnigelse af fuld Betaling efter § 15 kan foregaae uden nogen „Disposition“ fra Fallentens Side, ja endog mod hans Vidende og Villie. Tilsnigelsen kan iværksættes blot derved, at vedkommende Creditor træffer Overenskomst med En, der skylder Noget til Fallenten, og lader denne købe hans Fordring. Fallentens Medvirkning behøves ikke.

Naar det i § 24 hedder, at Fallenten skal have foretaget en Disposition, hvorved han „paa en mod Straffelovens § 261 stridende Maade“ har begunstiget nogen enkelt Creditor, menes hermed kun paa en Maade, der objectivt gaaer ind under Straffelovens § 261; derimod er det ikke nødvendigt, at de subjective Betingelser for Straf ere tilstede, endnu mindre at Straffedom virkelig bliver afsagt over Fallenten. Boet kan paakalde § 24 overfor vedkommende begunstigede Creditor, uagtet Fallenten ikke kan straffes, fordi det viser sig, at han var sindssvag, ligesom § 24 ei heller kan blive uanvendelig, naar Fallenten dør, og af den Grund ingen Straffedom kan afsiges over ham.

En Undtagelse fra Reglen i § 24 gjøres ved § 25, andet Stykke med Hensyn til en enkelt Art af Dispositioner, nemlig Betaling af forfaldne Vexler. I almindelige Tilfælde kan en Creditor, som veed, at Debtors Fallissement er nærforestaaende, lade være med at modtage Betaling og desuagtet bevare sin Fordring

saavel mod Fallenten og Boet som mod Cautionister og andre Medforpligtede. Men det gjælder ikke om Eieren af en til Betaling forfalden Vexel. Han kan ikke bevare sin Ret mod de øvrige Vexelforpligtede uden behørig iværksat Protest de non solutione og efter Omstændighederne Underretning om Protesten. Men naar Debitor vil betale, kan Protest ikke finde Sted. Det kan derfor ikke forlanges, at Vexeleieren i det eventuelle Concursoes Interesse skal afslaae at modtage tilbudt Betaling, thi Boet kan, naar han gjør det, ikke til Gjengjæld opretholde hans Ret til at holde sig til de øvrige Vexelforpligtede, og det kommer i denne Henseende aldeles ikke i Betragtning, af hvilken Grund Vexeleieren har nægtet at modtage Betaling. Han maa derfor kunne modtage og beholde den tilbudte Betaling af Vexlen, selv om Debtors slette Forfatning var ham bekjendt. En Tilbagesøgning af den for Vexlen modtagne Betaling kan ikke retfærdigviis rettes mod ham; thi den vilde ikke blot fravriste ham dette Beløb, men skille ham ved Rettigheder mod Andre, uden at Boet kan skaffe ham disse tilbage i samme Øieblik, som det fratager ham den modtagne Betaling. Seet fra dette Synspunkt har Reglen faaet Plads i § 25, hvis første Stykke netop udtaler den Grundsatning, at naar Boet vil afkræfte, maa det restituere den, mod hvem Afkræftelsen gjøres gjældende, i hans forrige Retsstilling.

Derimod kan det til Vexlens Betaling udredede Beløb efter § 25, andet Stykke, søges tilbage hos den, hvem Vexlens Betaling tilsidst vilde komme tilgode, og som i Tilfælde af, at den ikke var bleven betalt, maatte have udredet Beløbet, saafremt han, da han udstedte Vexlen eller bortdossierede den, var vidende om, at Skyldneren befandt sig i noget af de i § 24 omhandlede Tilfælde¹⁾. Til Forklaring af denne Regel bemærkes følgende: Ved

¹⁾ Denne Regel findes i fremmede Concursove, men udtrykt paa andre Maader. I den norske Concursovs § 44 hedder det saaledes „For- dring angaaende erlagt Betaling . . . af Vexel, der er trukken paa Skyldneren, kan dog ikke gjøres gjældende mod nogen Anden end den, for hvis Regning Vexlen er trukken, eller, om dette er Skyld-

den Vexeleieren ydede uanfægtelige Betaling befries hans Formænd. Iblandt dem befinde sig de mellemstaaende Personer i Vexelkredsen (Endossenterne), som have betalt Vexlen, men som derfor ogsaa have Regres til deres Formænd. Af disse kan Boet ikke kræve Vexelbeløbet tilbage. Men i et heelt andet Forhold staaer den sidste Vexelforpligtede, som slutteligen vilde komme til at hæfte for Beløbet. Ham er i Resultatet Vexlens Betaling kommen til Gode. Idet han har gjort sig betalt ved Vexlen (ved at trække den eller bortendossere den), har han oppebaaren det Beløb, for hvilket Vexlen er trukken paa eller udstedt af Fallenten. Vel har han ikke modtaget Beløbet umiddelbart af Fallenten, men derved, at den, til hvem han udstedte eller bortendosserede Vexlen, og dennes Eftermænd sattes istand til med Sikkerhed at kunne oppebære Beløbet hos Fallenten. Ligesom han efter Grundsætningerne i § 24 ikke selv lovlig kunde modtage Betaling, naar han maatte forudsee Debtors Fallissement som nærforestaaende, saaledes bør han blive pligtig at tilsvare Boet Vexelbeløbet, naar han i det Øieblik, han satte Trediemand istand til paa en uangribelig Maade at oppebære dette Beløb hos Fallenten og derved selv nød godt af det, var vidende om Debtors slette Forfatning. Han maa i dette Forhold behandles som den, der vel ikke selv, men ved Andre har hævet Beløbet.

Som det Øieblik, der kommer i Betragtning med Hensyn til Vedkommendes bona eller mala fides, nævner § 25 „da han udstedte Vexlen eller bortendosserede den“. Ved den ene eller den anden af disse Handlinger gjør han sig Vexlen indbringende. Er det en af Fallenten udstedt egen Vexel, gjør Creditor sig betalt ved at bortendossere Vexlen. Er det en paa Fallenten trukken Vexel, vil dens Udstedelse være det afgjørende Moment, hvis

neren selv, mod den, der staaer næst ham i Ansvarlighed“. Om Reglens rette Affattelse see Motiverne til den tydske „Gemeinschuldordnung“ (1873) I. S. 179 ff., hvor man kommer til omtrent samme Redaction i saa Henseende som vor Concursslov, til hvilken der derfor ogsaa henvises.

Trediemand staaer som Remittent; er Vexlen derimod trukken til Udstederens egen Ordre, vil Bortendosseringen være det afgjørende Moment. Det følger af sig selv, at naar den, hvem Vexlens Betaling sluttelig kommer til Gode, selv er Vexeleier og selv modtager Betalingen af Fallenten, kan Tilbagesøgningen rettes imod ham, f. Ex. naar den, til hvem en egen Vexel er udstedt, selv incasserer den. Jfr. iøvrigt herved Rigsdagstidenden f. 1871—72, Landstingsforhandl. Sp. 1244—47.

Det Anførte gjælder, som bemærket, kun om Betaling af forfaldne Vexler¹⁾. Er Vexlen ikke forfalden, passer det hele Raisonnement, hvorpaa § 25 andet Stykke hviler, ikke. Thi da behøver Vexeleieren ikke at modtage den tilbudte Betaling, eftersom han ikke udsætter sig for Tabet af sin Regresret mod de øvrige Vexelforpligtede ved at nægte at modtage Betaling. Af samme Grund kommer Reglen i § 25 andet Stykke overhovedet ikke til Anvendelse udenfor de Tilfælde, hvor Fallenten er Acceptant af en trasseret eller Udsteder af en egen Vexel.

2) Det er ikke nok til Anvendelsen af § 24, at Debitor var insolvent, da han foretog de under Nr. 1 omhandlede Dispositioner, selv om Medcontrahenten var vidende om det²⁾. Ei heller

¹⁾ I flere fremmede Concurslove, f. Ex. den franske, preussiske, svenske og norske, kommer Reglen til Anvendelse ogsaa paa uforfaldne Vexler, og som Grund herfor anføres, at Afgjørelse ved uforfalden Vexel i Handelsstanden og navnlig ved Berigtigelse af større Mellemværender ikke er nogen Sjældenhed, men denne Udvidelse udover det begrebsmæssigt fornødne, staaer i daarlig Conseqvents med Reglen om uforfalden Gjæld.

²⁾ Selv efter de fremmede Love, som gaae videst i at hævde Creditorernes lige Ret overfor Forsøg paa at forrykke Lighedsforholdet ved Handlinger, der ere gaaede forud for Concursen, er den blotte Insolvents (o: den Tilstand, at Vedkommendes Passiver overstige hans Activer, jfr. Concurslovens §§ 26 og 28) ikke i og for sig tilstrækkelig til at begrunde Afkræftelsen af Retshandler — bortset fra særegne Tilfælde —, selv om Medcontrahenten har været vidende om Insolventsens. Det fordres allevegne, at der maa foreligge udvortes Kjendtgjæringer, som antyde, at Skyldneren ikke længere er istand til at indfri sine Forpligtelser i rette Tid og saaledes stille den formelle Concurs i Udsigt som nær forestaaende. Den franske Concurslovgiv-

er det i og for sig nok, at han har havt til Hensigt at betrygge eller paa anden Maade begunstige en enkelt Creditor fremfor de

ning lægger saaledes Hovedvægten paa Betalingsstandsningen (cessation des paiements). Fra det Øieblik Skyldneren har standset sine Betalinger, kunne alle Retshandler, hvorved Boet er formindsket til Skade for Concurscreditorerne, omstødes overfor den Medcontrahent, som har været vidende om Betalingsstandsningen (C. de comm. a 447); men saalænge det ikke er kommet til Betalingsstandsning, er den blotte Insolvents, selv om Modparten kjender den, ikke nok. Ved Siden af denne almindelige Regel staae speciellere Regler, hvorved der aabnes en videre Adgang til at afkræfte visse særegne Retshandler — Gaver, Overdragelse af Ting til Betaling, Pantsætning for tidligere stiftet Gjæld, Betaling før Forfaldstid —, idet disse Retshandler kunne omstødes dels i en lidt længere Tid, nemlig 10 Dage førend Betalingsstandsningen, dels uden at Medcontrahentens Viden om Betalingsstandsningen behøver at godtgjøres (art. 446); men selv ved disse Retshandler fordres der altsaa mere end den blotte Insolvents. Dette (franske) System er Forbillede for flere nyere Concurslovgivninger, blandt hvilke der — foruden den belgiske Fallitlov af 1851 — især maa nævnes den nugjældende preussiske Lov om Concurs af 8de Mai 1855. Og i denne Henseende bevarer det nye „Entwurf einer deutschen Gemeinschuldordnung“ af 1873 det franske Princip, idet der ved Afkræftelsesspørgsmaal ikke tages Hensyn til den blotte Insolvents, men kun til Betalingsstandsningen (§§ 28 og 29). — Ifølge den engelske Concurslovgivning (Bankruptcy Act af 1869) er det heller ikke nok til at afkræfte Retshandleren, at Debitor ved dens Afslutning var insolvent, men det forlanges, at han har begaaet en saakaldet act of bankruptcy, hvorved forstaaes visse i Loven angivne Handlinger eller Undladelser, hvorved Debtors Uformuenhed til at opfylde forfaldne Forpligtelser klart gives til Kjende. De Omstændigheder, som udgjøre en act of bankruptcy, falde iøvrigt i Resultatet nær sammen med, hvad der efter det franske System vilde blive anset for Betalingsstandsning. Reglen er, at alle Retshandler, hvorved Boet til Creditorernes Skade er formindsket, kunne omstødes, naar de ere foretagne, efter at Debitor har begaaet en act of bankruptcy, saafremt Medcontrahenten var vidende herom. Men ved Siden deraf kunne visse særegne Retshandler — Gaver og Dispositioner til Begunstigelse af enkelte Creditorer paa de andres Bekostning — omstødes, om de end have fundet Sted nogen Tid, førend en act of bankruptcy var begaaet, forudsat at Medcontrahenten var in mala fide (ss. 91—95). Det er altsaa i Grundtanken det samme System, som det franske, om end med enkelte Afvigelser, f. Ex. at den engelske Ret fordrer mala fides hos Medcontrahenten ogsaa ved de særlige Tilfælde, som ere

andre, selv om denne har været vidende om slig Hensigt. Paragrafen kan ikke anvendes, undtagen hvor de i den omhandlede Retshandler ere foretagne paa en Tid, da Debitor maatte forudsee sit Fallissement som nær forestaaende. Til Grund for Paragrafen ligger den Tanke, at med den overhængende Concurs for Øje er det utilladeligt at begunstige en enkelt Creditor, og at ligesom dette Forhold er strafbart for Fallentens Vedkommende ifølge Straffelovens § 261, saaledes bør det i civil Henseende være ugyldigt overfor den, som vidende om Debtors Forfatning har indgaaet Retshandlen med ham. I Udførelsen af denne Tanke er Paragrafen gaaet den Vei, at den først angiver nogle Omstændigheder, som ubetinget skulle have til Følge, at senere indgaaede Retshandler, naar Medcontrahenten har været vidende om disse Omstændigheder, kunne omstødes, saafremt Concursen virkelig paafølger, og dernæst bestemmer, at dette overhovedet kan finde Sted, naar Debitor, fordi han har maattet standse sine Betalinger eller af andre Grunde, maatte forudsee sit Fallissement som nær forestaaende.

De to Omstændigheder, som efter § 24 skulle have den Virkning, at senere foretagne Retshandler, naar iøvrigt Betingelserne herfor ere tilstede, kunne omstødes, ere, at Skyldneren er undvegen for Gjæld, eller at hans Bo af nogen Fordringshaver er begjært taget under Concursbehandling. Ved Siden af disse to Omstændigheder, der ubetinget og uafhængigt af Rettens Skjøn medføre Paragrafens Anvendelighed, opstilles det som almindelig Regel, at Afkræftelse kan finde Sted af Retshandler, naar de ere foretagne paa en Tid, hvor Debitor, som Følge af at han har seet sig

Gjenstand for den videre gaaende Afkræftelse. — Tidspunktet, paa hvilket Betalingsstandsningen maa siges at være indtraadt, eller en act of bankruptcy maa siges at foreligge, fastsættes af Retten, og det kan efter Omstændighederne ansættes til lang Tid, førend den formelle Concurs begyndte; dog opstilles der undertiden positive Begrænsninger i saa Henseende, f. Ex. 6 Maaneder i den preussiske Concurslov af 1855.

nødsaget til at standse sine Betalinger eller af andre Grunde, maatte forudsee sit Fallissement som nærforestaaende. Hovedsætningen er altsaa, at Debitor har maattet forudsee sit Fallissement som nærforestaaende; Betalingsstandsning anføres kun som et Exempel paa Omstændigheder, der have den angivne Charakter. Naar der tales om Grunde, formedelst hvilke Debitor har maattet forudsee sit Fallissement som nærforestaaende, skal foreløbig bemærkes, at herved ikke menes Grunde, som med uafviselig Nødvendighed medføre Fallissementet, saaledes at det ikke kunde udeblive, men kun Grunde, hvorefter Fallissementet maatte stille sig som den sandsynlige og naturlige Følge, om det end maatte kunne tænkes, at det under særegne heldige Omstændigheder, for hvis Indtræden der dog ikke er nogen Sandsynlighed, vilde kunne undgaaes. Betalingsstandsning nævnes altsaa kun som Exempel paa en Omstændighed, der gjør, at Debitor i Reglen maa siges at kunne forudsee sit Fallissement som nærforestaaende. Og vistnok med god Føie. Thi vel kan det tænkes, at Betalingsstandsningen har en aldeles momentan Charakter, saaledes at Debitor med Grund kunde haabe at være istand til ved snarlig Gjenoptagelse af sine Betalinger at afværge Concursen, og under saadanne Omstændigheder vil § 24 ikke heller være anvendelig; men i Almindelighed vil det ikke kunne nægtes, at naar Personer — Handlende eller Ikke-Handlende —, som have jævnlige Udbetalinger af den Art, at overhovedet Begrebet Betalingsstandsning kan anvendes paa dem, finde sig nødsagede til at standse deres Betalinger, maa de ogsaa siges at kunne forudsee deres Fallissement som nærforestaaende, idet de ikke kunne forudsætte, at deres Creditorer ret længe ville undlade Skridt, hvorved Concursbehandlingen fremtvinges. Jfr. herved Forhandl. i Landsth. Sp. 1992. Hvilke andre Grunde end Betalingsstandsning, der have den i Paragrafen omhandlede Følge, nemlig at Debitor maatte forudsee sit Fallissement som nærforestaaende, lader sig ikke angive i en Lov, men Afgjørelsen heraf maa være overladt til Rettens Skjøn. Nogle praktisk vigtige Exempler skulle anføres her. Først og fremmest kan nævnes Debtors eget Forsæt at ville opgive sit

Bo. Det er klart, at naar en Mand selv har fattet den Beslutning at erklære sig fallit, maa han qvam maxime siges at forudsee sit Fallissement som nærforestaaende, selv om han meget godt veed, at han kan reddes, hvis et eller andet uventet lykkeligt Tilfælde maatte indtræde. Den Creditor, som med Kundskab om Debtors Beslutning modtager Betaling eller i anden Henseende lader sig begunstige, rammes altsaa af § 24. Det er netop den allerforargeligste Art af Misbrug, at Debitor indvier en enkelt Creditor, som han af en eller anden Grund vil begunstige, i sin Beslutning og i Forbindelse hermed giver ham en særlig fortrinlig Stilling overfor Concursen, jfr. som Ex. en Sag i Høiesterets-Tidenden XV. S. 96 ff. En anden Omstændighed, som i Reglen, men ikke aldeles ubetinget, kan siges at medføre, at Fallissement maa forudsees som nærforestaaende, er, at Debitor under Haanden gjør sine Creditorer Accordtilbud. Antages Accordtilbudene ikke og indtræder som en Følge heraf Concursen, kan det i Almindelighed ikke bestrides, at det indtraadte Fallissement af Debitor har maattet forudsees som nærforestaaende; thi i Reglen kan Debitor ikke være berettiget til at gjøre Regning paa, at hans Creditorer ville nøies med mindre end fuld Fyldestgjørelse, og Accordtilbudene indeholde en saadan aaben Vedkjendelse af Insolventsen, at Fallissement maa betragtes som den naturlige Følge, naar Accord ikke kommer istand. Imidlertid kan det ikke nægtes, at Omstændighederne kunne være saadanne, at den accorderende Debitor med god Grund havde kunnet vente, at hans Accordtilbud vilde blive modtagne, og i saa Fald vil § 24 ikke finde Anvendelse, selv om Accord ikke kommer istand, og Concurs udbryder. I det Rigsdagen forelagte Forslag til Lov om Concurs var den Omstændighed, at Debitor havde indledet Accordforhandlinger med sine Creditorer stillet ved Siden af Betalingsstandsning, men paa Forslag af Landstingsudvalget udgik dette, netop fordi det formeentes, at Accordtilbud ikke ubetinget antyde overhængende Concurs, jfr. Landstingsbetænkningen S. 4. En Omstændighed, der i Reglen bevirker, at det maa siges, at Fallissementet maatte forudsees, er, at en Handlende ifølgé Concurslovens § 44 ved Beskikkelse er bleven

opfordret til at betale forfalden uimodsagt Gjæld og ikke seer sig istand hertil. Den Handlende, som er i et saadant Tilfælde, kan ikke være berettiget til at vente, at den beskikkende Creditor dog ikke vil benytte sin Ret til at fremkalde Concurs, men han maa forudsætte, at den begyndte Forfølgning vil blive fortsat, og at han som en Følge deraf vil blive erklæret fallit inden den i § 44 fastsatte Frist. I saa Henseende er Tilfældet aldeles analogt med det udtrykkeligt anførte Exempel Betalingsstandsning. Ligeledes maa nævnes som Omstændigheder, der i Reglen, idetmindste naar Debitor er Handlende, ville have den heromhandlede Charakter, at der hos ham er gjort Execution for betydeligere Gjældsfordringer, eller at der er iværksat Arrest hos ham, uden at nogen Tvist om Retsspørgsmaal er Grunden til, at Betaling ikke præsteres, eller at Vexler protesteres de non solutione o. lign.

Det er efter § 24 ikke nok, at Debitor selv, fordi han har standset sine Betalinger eller af andre Grunde, maatte forudsee sit Fallissement som nærforestaaende, men det fordres, at Medcontrahenten (paagjældende Creditor), dengang da Betalingen fandt Sted eller Dispositionen blev truffen, var vidende om de Omstændigheder, som afgave Grunden til, at Fallissementet af Debitor maatte forudsees som nærforestaaende. Det er altsaa ikke nok, at Medcontrahenten har troet eller maaskee endog vidst, at Debitor var insolvent, men det forlanges, at han har kjendt de Omstændigheder, paa Grund af hvilke Debitor maatte forudsee sit Fallissement som nærforestaaende, altsaa at han har kjendt Betalingsstandsningen, vidst, at Debitor havde besluttet at opgive sit Bo, vidst, at Debitor havde gjort sine Creditorer Accordtilbud, vidst, at Debitor var bleven beskikket efter § 44 og ikke har seet sig istand til at betale, vidst, at Execution eller Arrest var foretaget eller Vexler protesterede o. s. v. Det fordres fremdeles, at Creditor har havt den omhandlede Kundskab i det Øieblik, da Betalingen modtoges eller Dispositionen blev truffen; senere opnaaet Kundskab om Forholdene (*mala fides superveniens*) kommer selvfølgelig ikke i Betragtning.

Det er klart, at naar Creditor selv har været vidende om de Omstændigheder, paa Grund af hvilke Debitor maatte forudsee

sit Fallissement som nærforestaaende, vil det ikke kunne komme ham til nogen Nytte, at han har modtaget Betalingen eller indgaaet Retshandlen ved en Fuldmægtig, som har været i god Tro. Derimod er det et mere tvivlsomt Spørgsmaal, om det kan skade den Creditor, der selv er i god Tro, at den, som paa hans Vegne har modtaget Betalingen eller afsluttet Retshandlen, har været vidende om Debtors Forfatning. Det maa vistnok indrømmes, at Creditor ikke bør være slettere stillet, fordi han har benyttet Fuldmægtig, end om han havde handlet selv. Dersom han i god Tro har givet Fuldmægtigen Ordre til at afslutte en vis bestemt Retshandel eller modtage en vis bestemt Betaling, synes det derfor ikke at burde komme ham til Skade, at Fuldmægtigen har havt en tilfældig ad andre Veie erhvervet Kundskab om Debtors Forfatning; thi i et saadant Tilfælde kan det ikke paa-staaes, at Creditor, hvis han selv havde handlet, vilde have erholdt Kundskab om det virkelige Forhold. Men paa den anden Side bør Creditor heller ikke have Fordeel af, at han har benyttet Fuldmægtig, og af den Grund blive heldigere stillet, end om han havde handlet selv. Om end Ordren til at handle er given i god Tro, maa det derfor faae Virkning overfor Creditor, at den, der handler paa hans Vegne, ved selve Hvervets Udførelse opnaaer Kundskab om Debtors mislige Stilling. Hvis saaledes denne selv meddeler Fuldmægtigen, der henvender sig til ham, hvorledes hans Stilling er, bør det ikke komme Creditor til Fordeel, at han ved at bruge Fuldmægtig har undgaaet selv at faae den skjæbnesvangre Kundskab; han maa finde sig i at blive behandlet, som om Fuldmægtigens Viden om Sammenhængen var hans egen. Endnu klarere synes Spørgsmaalet at stille sig, hvor der ikke fra Creditor foreligger en i god Tro givet speciel Ordre til at foretage en vis bestemt Retshandel, men hvor en fraværende Creditors Agent her paa Pladsen, som i et almindeligere Omfang varetager hans Interesser, har taget Initiativet med at afslutte Retshandlen eller modtage Betalingen. I saadanne Tilfælde kan der ingen Tvivl være om, at Fuldmægtigens mala fides maa have Virkning for Creditor, og at denne maa blive at behandle, som om han selv havde den Kund-

skab, Fuldmægtigen har. Thi den, der lader en anden ifølge en almindeligere Bemyndigelse lede og bestyre sit Creditoranliggende, maa tage det hele Forhold, som det stiller sig for den, hvem Anliggendet er betroet. En modsat Antagelse vilde ogsaa skabe et ligesaa unaturligt som ubilligt Privilegium for udenlandske Creditorer, overfor hvem Afkræftelsesreglerne kun undtagelsesviis kunde anvendes, naar de blot behøvede at skyde alle Oplysninger om deres herværende Debitors Forhold bort fra sig og da altid med Held kunde beråbe sig paa deres egen Uvidenhed, medens deres herværende Agenter bragte begunstigende Retshandler istand, saasnart de blev vidende om vedkommende Debtors slette Forfatning. I denne Forbindelse kan bemærkes, at det neppe heller vil blive draget i Tvivl, at naar den, der optræder som negotiorum gestor for en fraværende Creditor, har været in mala fide ved den begunstigende Retshandels Indgaaelse, vil dominus ikke kunne tilegne sig gestors Foretagender, uden at blive bunden ved hans Kundskab om Debtors Forfatning.

Det følger af Ordene i § 24 saavel som af Modsætningen til §§ 20—23, at Boet maa tilveiebringe Beviset for Medcontrahentens mala fides — et Resultat, hvortil ogsaa de almindelige Regler om Beviisbyrden maa føre. Heri vil ofte ligge en praktisk Hindring for at bringe de i § 24 omhandlede Afkræftelser til Anvendelse. Thi efter den almindelige Mening er der ikke Adgang til at fordre Benægtelsesed paalagt Medcontrahenten udenfor de almindelige Betingelser i 1. 14. 6, og det vil ikke være let at tilveiebringe „vis Formodning“ imod ham. Vel kunde det Raisonnement opstilles, at 5. 14. 46 første Membrum til enhver Tid maa forståes og anvendes i Overeensstemmelse med den materielle Concurset. Saalænge det, saaledes som Tilfældet var hos os førend Concurset-loven, ansees for ligefrem tilladeligt, at enhver Creditor sørger for sig selv og derfor har Lov til at modtage Betaling og søge Sikkerhed, ligeindtil Debtors Dispositionsret ophæves ved Concursetens Begyndelse, kan Ordet „Bedragelighed“ ikke anvendes paa hans Forhold, selv om han er vidende om, at der med overhængende Concurset for Øie gives ham selv Fortrin for de andre Cre-

ditorer. Men anderledes stiller Sagen sig, naar den materielle Concursret — som ved Concurslovens § 24 er Tilfældet — forandres derhen, at saadan Adfærd fra Creditors Side maa betegnes som lovstridig og utilladelig. Thi Ordet „Bedragelighed“ behøver ikke nødvendigviis at indskrænkes til at betyde det strafbare Bedrageri, men kan godt omfatte al Slags civil dolus, hvilket det efter Concurslovens Forudsætninger kan siges at være at lade sig begunstige med Bevidsthed om den nærforestaaende Concurs. Imidlertid sees det af Motiverne til Lovforslaget S. 61 at være forudsat som en Selvfølge, at 5. 14. 46 1ste Membrum ikke vilde blive anvendelig i disse Tilfælde, medmindre særlig Lovforskrift herom gaves, hvortil der ikke fandtes Grund.¹⁾ Og dette maa vistnok ogsaa erkjendes for at være det rette. Den hidtil gjældende Ret og Praxis havde afstukket et bestemt Omraade for 5. 14. 46 1ste Membrum, hvorefter Artiklen kun fandt Anvendelse ved Proformaretshandler og andre saadanne Retshandler, som ifølge Contractrettens almindelige Grundsætninger utvivlsomt maatte ansees som i sig ugyldige²⁾. At overføre Reglen paa Retshandler, som ifølge Concurslovens særegne Afkræftelsesregler under visse nærmere Forudsætninger kunne anfægtes, men som ellers have alle en gyldig Retshandels Egenskaber, vilde være at overskride en sikker Lovfortolknings Grændser.

Det maa fordres for Anvendeligheden af § 24, at den Situation, som er Medcontrahenten bekjendt, virkelig udvikler sig til Concurs. Derfor siger Loven „saafremt Concurs en virkelig paa-

¹⁾ „I denne Henseende maa de almindelige Beviisregler komme til Anvendelse, og navnlig har man ikke funden nogen Grund til exceptionel Anvendelse af Partsed eller desl. Ed vil altsaa ikke kunne paalægges, undtagen hvor den almindelige Regel i 1. 14. 6 hjemler det, navnlig hvor vis Formodning er tilveiebragt imod den Paagjældende“.

²⁾ Det bemærkes her, at den i min Procesmaade 2den Udg. S. 663 forsvarede Fortolkning af 5. 14. 46 1ste Membrum ikke er underkjendt ved Høiesteretsdom af 27de April 1871 jfr. Ugeskrift for Retsvæsen f. 1871 S. 512 og 673; dette synes at fremgaae af Høiesteretsdom af 1ste November 1872.

følger“ og ikke blot „saafremt Concurs paafølger“. Der er ingen Tidsfrist sat¹⁾; end ikke de i §§ 20—23 afgjørende 8 Uger ere overførte paa dette Omraade. Vægten lægges kun paa, at Omstændighederne quæstionis virkelig drage Concursen efter sig, hvorimod det ikke kommer i Betragtning, at en Concurs fremkaldt af andre Grunde senere, om end hurtigt efter, maatte paafølge. Ifølge Forholdenes Natur vil der saaledes kun blive Spørgsmaal om korte Tidsrum, i Reglen meget mindre end 8 Uger, men undtagelsesviis kan der nok tænkes at hengaae en noget længere Tid, f. Ex. ved Accordforhandlinger, der sluttelig ende frugtesløse. Grunden, hvorfor en Tidsfrist ikke er indsat i Loven, er fornemlig den, at Straffelovens § 261 ikke kjender nogen saadan Tidsbegrænsning, og den Hovedbetragtning ligger til Grund for § 24, at naar Retshandlen for Fallentens Vedkommende udgjør en Forbrydelse, der rammes af Straffelovens § 261, bør den ikke være civiliter gyldig i Forhold til en Medcontrahent, som har været vidende om de Forhold og Omstændigheder, ved hvilke der paatrykkes Handlingen en strafbar Charakter.

Det ligger i Sagens Natur, at den paafølgende Concursbehandling maa være lovlig begyndt. Herom vil ikke let kunne opstaae Spørgsmaal, naar Debitor selv har erklæret sig fallit; men er Boet taget under Concursbehandling ifølge Requisition af Creditorer, kan det vel tænkes, at de lovbestemte Betingelser herfor af Overdomstolen befindes ikke at have været tilstede, og at Fallitdecretet samt den paabegyndte Behandling bliver annulleret. I saa Tilfælde bortfalder Afkræftelsesspørgsmaalet selvfølgelig ligesom alle andre til Boets Behandling foretagne Skridt, selv om Sag maatte være anlagt. Efter Concursloven kan nemlig kun Boet paastaae Afkræftelse, men ikke de enkelte Creditorer og endnu mindre Fallenten selv. Der gives derfor efter Concursbehandlingens Annullation og Boets deraf følgende Udlevering til Debitor ingen, som lovligen kan indtræde i den begyndte Afkræftelsessag. I Reglen vil den

¹⁾ At dette med Overlæg er undladt, see Landstingsforhandl. Sp. 1267, 1280 og 1993.

blive hævet, fordi ingen møder og betaler Retsgebyrerne; men skulde en eller flere af Creditorerne forsøge paa at indtræde i Sagen med Paa-stand om Berettigelse til at fortsætte den, vil der tilkomme Modparten Frifindelse for deres Tiltale. Skulde Dom være falden i Afkræftelsessagen forinden Annullationen, behøver Modparten ikke at foretage sig noget; thi efter den begyndte Concursbehandlings Annullation er ingen berettiget til at exequere Dommen. Selv om Udlæg maatte være givet efter Dommen forinden den begyndte Concursbehandlings Annullation, vil Modparten ikke i Reglen behøve at foretage noget i den Anledning, da det maa ansees for Skifterettens Pligt som en Følge af Overrettens Dom paa Begjæring at lade den stedfundne Executionsforretning relaxere. Hvis Dommen maatte være opfyldt enten frivilligt eller gennem Tvangsauktion, maa ifølge samme Betragtning Beløbet tilbagebetales i Forbindelse med, at Boet udleveres.

Om §§ 20—23.

Saagodtsom alle nyere Concurslove indeholde særegne Forskrifter angaaende Afkræftelse af saadanne i den sidste Tid førend Concursens Begyndelse foretagne Retshandler, som gaae ud paa at begunstige enkelte Creditorer ved at yde dem en Fyldestgjørelse eller en Sikkerhed, hvorpaa de ikke have noget retligt Krav. Hertil kan ikke regnes Betaling af forfalden Gjæld ved sædvanlige Betalingsmidler eller anden normal Opfyldelse af Forpligtelser, thi i saadanne Tilfælde ydes der i og for sig ikke Creditor Andet eller Mere, end han har Krav paa, om han end i den Forstand begunstiges fremfor de andre Creditorer, at han bliver fyldestgjort, medens disse ikke blive det (jfr. herved de i Anledning af § 24 omhandlede Tilfælde). Men derimod maa til de anførte Retshandler henregnes saadanne som Betaling af ikkeforfalden Gjæld

og Sikkerhedsstillelse for Gjæld, ved hvis Stiftelse en saadan ikke var betinget, og lignende, hvilke Retshandler netop have det eie-dommelige Kjendemærke, at der ydes Creditor en Fyldestgjørelse eller en Sikkerhed, som han ifølge Retsforholdets Indhold ikke havde nogen Ret til at forlange. Der gaaes ud fra, at disse Rets-handler efter Erfaringens Vidnesbyrd fortrinsviis benyttes til at omgaae Concurslovgivningens Fordelingsgrundsætninger, og at de i Reglen foretages i saadanne Former eller paa en saadan Maade, at de sædvanlige Retsmidler ikke ere tilstrækkelige til at værne imod dem¹⁾. Hos os findes saadanne særegne Afkræftelsesregler

¹⁾ Den franske og belgiske Fallitlov nævne saaledes, foruden Gaver, Pantsætning for tidligere stiftet Gjæld, Overdragelse af Ting til Be-taling af Gjæld, Betaling af Gjæld før Forfaldstid. Dette System er derefter vandret vidt omkring. De samme Retshandler nævnes saa-ledes foruden nogle ganske særegne Tilfælde i den preussiske Con-curslov af 1855 og de tyske Love, som have fulgt den. De ere end-videre med enkelte mindre væsentlige Modificationer gaaede over i den svenske Concurslov af 18de September 1862 § 36, 2° og 4° og i den norske Concurslov af 6te Juli 1863 §§ 44 og 45. Den engelske Concurslovgivning (nu Bankruptcy act of 1869 s. 92) følger derimod en anden Vei i at give den samme Tanke Udtryk, idet den ikke for-søger paa at specialisere de enkelte begunstigende Retshandler, men opstiller den almindelige Hovedregel, at alle Retshandler, foretagne i de sidste 3 Maaneder, førend Debitor foretog en act of bankruptcy, ere ugyldige, naar de ere iværksatte i den Hensigt at give en Creditor Fortrin fremfor de andre, medmindre den begunstigede Creditor var in bona fide og havde ydet en Modpræstation. Den Tanke ikke spe-cielt at opregne de enkelte Retshandler, som kunne benyttes til at begunstige, men istedetfor give en almindelig Regel, er optaget af det nye tyske Udkast til en „Gemeinschuldordnung“ af 1873, idet dets § 29 som Gjenstand for særegen lettere Afkræftelse nævner „alle Retshandler, som yde Fordringshaveren en Sikkerhed eller en Fyldest-gjørelse, som han ikke havde Ret til at forlange“. Med Hensyn til det subjective Moment er der da paa den anden Side den Forskjel, at medens den franske, den preussiske og de fleste den følgende tyske Concurslove, den norske og den svenske Concurslov opstille en uaf-beviislig Præsumption for Medcontrahentens dolus, saaledes at Afkræf-telse finder Sted, blot fordi Retshandleren har de objective Kjendemærker, stiller Udkastet til den nye tyske Concurslov i Lighed med vor Ret

i Concurslovens §§ 20, 21 og 23, jfr. §§ 26, 27, 28. I Overeensstemmelse med hvad der ifølge Sagens Natur maa fordres og hvad der ogsaa i fremmede Love pleier at bestemmes, udstrække disse særegne Afkræftelsesregler sig ikke blot til Retshandler med Debitor, men ogsaa til visse Retsforfølgninger, gennem hvilke det er muligt for Debitor at tilvende enkelte Creditorer en lignende Begunstigelse som ved at stille Sikkerhed for Gjæld, der ikke oprindelig er forsynet hermed. Vor Concurslov udpeger i §§ 20, 21 og 23 enkelte saadanne Retshandler og Retsforfølgninger, der have Charakteren af overordentlige Begunstigelser, og med disse ville vi beskæftige os paa dette Sted. Den særegne Adgang til at afkræfte disse Retshandler og Retsforfølgninger bestaaer deri, at naar de have fundet Sted i Løbet af de sidste 8 Uger førend Concursens Begyndelse, fordres der ikke noget Beviis for, at Debitor eller Medcontrahenten har maattet forudsee Fallissementet som nærforestaaende og med Hensyn hertil har foretaget det Stedfundne, men der opstilles en Formodning for, at Debitor har været insolvent, og at Medcontrahenten har været vidende derom, hvorfor det Stedfundne kan omstødes, medmindre det enten oplyses, at Debitor endnu var solvent, da Retshandlerne foretoges eller Retsforfølgningerne begyndtes, eller Medcontrahenten i al Fald godtgjør, at han dengang ikke var vidende om Insolventsen ¹⁾).

Sagen saaledes, at Retshandlens ydre Kjendemærker kun medføre en Formodning for dolus hos Medcontrahenten, der af ham kan afkræftes ved Modbeviis. Ogsaa den engelsk-amerikanske Ret kræver dolus hos Modparten som Betingelse for de begunstigende Retshandlers Afkræftelse.

¹⁾ Den norske Concurslov af 1863 har paa dette Punkt megen Lighed med vor, og derfor er den norske Literatur og Retspraxis særlig oplysende, da der hos os er hengaaet saa kort en Tid siden Concurslovens Udgivelse, at der hverken i den ene eller anden Retning er frembragt synderligt Stof. I den norske Literatur haves en Afhandling om Retshandlers Omstødelse paa Grund af paafølgende Concurs af M. J. i Ugeblad for Lovkyndighed 4de Aargang S. 293 ff. Derimod er Afkræftelsesmaterien ikke behandlet i Schweigaards efterladte Skrift om Concurs og Dødsboskifte. En Deel interessante henhenhørende Rets-

1) I § 20 omtales to Tilfælde, nemlig a) at Skyldneren har betalt Gjæld, forfalden eller ikke forfalden, ved til Fordringshaveren at afhænde fast Eiendom, Skib eller andre Gjenstande, som efter de Paagjældendes Stilling og Forhold maa ansees for usædvanlige Betalingsmidler, og b) at han har betalt ikkeforfalden Gjæld, selv om dette er skeet med sædvanlige Betalingsmidler.

ad Litr. a) Den heromhandlede Regel gjenfindes i mange fremmede Lovgivninger, omend affattet paa noget forskjellig Maade. Den franske Lovgivning og den preussiske Concurslov af 1855 rammer alle Betalinger, som skee paa anden Maade end med Penge og Handelspapirer (effêts de commerce, Handelspapiere), altsaa — bortset fra løbende Contocourantforhold — alle Betalinger med Varer; Afkræftelse finder altsaa Sted i videre Omfang end efter vor Concurslov. Andre Love, f. Ex. den spanske, erklære kun Overdragelsen af faste Eiendomme til Betaling af Gjæld for ugyldig; Afkræftelse finder herefter kun Sted i et meget mindre Omfang end hos os. Atter andre Lovgivninger, f. Ex. den hollandske, badenske og bayerske, forkaste den særegne Angribelighed af Overdragelse af Ting til Betaling, idet de gaae ud fra, at denne Afgjørelsesmaade er saa langt fra at være usædvanlig, at den i visse Tilfælde endog kan siges at være Handelsbrug. Den norske og den svenske Concurslovgivning stemme derimod med vor; de Betæneligheder, som maatte være forbundne med Afkræftelsen af Betaling ved Overdragelse af Ting, søges forebyggede derved, at Overdragelse af Ting til Betaling kun kan anfægtes, naar og forsaavidt dette efter de Paagjældende Stilling og Forhold maa ansees for usædvanligt Betalingsmiddel¹⁾.

afgjørelser af Norges Høiesteret findes i de norske Retsblade, f. Ex. i Ugeblad for Lovkyndighed 6te Aargang S. 387—97 og 9de Aargang S. 254—72 samt i Norsk Retstidende for 1872 S. 21, 60, 732.

¹⁾ Den svenske Concurslov § 36. 2° „annorledes än med penningar, wexlar, i köpenskap löpande förbindelser, eller andra, med hänsyn till gälldenärens yrke, wanliga betalingsmedel, betalt förfallen gäld“; den norske Concurslov lyder ligesom vor.

Den særegne Afkræftelse efter § 20 finder altsaa efter dansk Ret Sted, naar Skyldneren har betalt Gjæld, forfalden eller ikke forfalden, ved til Fordringshaveren at afhænde fast Eiendom, Skib eller andre Gjenstande, som efter de Paagjældendes Stilling og Forhold maa ansees for usædvanlige Betalingsmidler.

Der sees saaledes ikke hen til Betalingsmidlets Beskaffenhed alene, men tillige til de paagjældende Parteres Stilling og Forhold, og det er herved tillige givet, at det, som for En kan være et usædvanligt Betalingsmiddel, ikke behøver at være det for en Anden. Vel er der visse Ting, som allerede ifølge deres objective Beskaffenhed ikke let kunne betegnes som usædvanlige. Betalingsmidler for eller til Nogen, saasom Værdipapirer, der have Børscurs og hver Dag kunne omsættes ved en Vexeleer, forfaldne Coupons o. s. v., og der er paa den anden Side visse Ting, som ifølge deres objective Beskaffenhed i sig selv maa betegnes som usædvanlige Betalingsmidler, hvo end de paagjældende Parter ere, f. Ex. faste Eiendomme og Skibe, hvilke Ting derfor ogsaa i § 20 nævnes som Exempler herpaa. Men om mange andre Ting, navnlig om alle Arter af Handelsvarer, forudsættes det i § 20, at de efter Omstændighederne kunne være at ansee som Betalingsmidler, der ifølge Parternes Stilling og Forhold ikke ere usædvanlige. Hvilke Synspunkter, der skulle anlægges ved Bedømmelsen af, om noget er et ifølge Parternes Stilling og Forhold usædvanligt Betalingsmiddel, er iøvrigt ikke let at angive, og der er siden Concurslovens Udgivelse gaaet et saa kort Tidsrum, at Praxis ikke endnu har kunnet give væsentlige Bidrag til Spørgsmaalets Besvarelse. Men Tanken maa formeentlig være, at det skal komme an paa, om den stedfundne Afgjørelsesmaade af Mellemværendet er en saadan, som Parterne muligen vilde have benyttet, ogsaa hvis Frygt for forestaaende Concurs ikke havde paavirket dem. Er den stedfundne Afgjørelsesmaade en saadan, som Parterne ikke kunne antages at ville have benyttet, dersom Frygt for Udbrud af Concurs ikke havde ledet deres Handlinger, bør Afkræftelse finde Sted; men er Afgjørelsesmaaden en saadan, som Parterne ifølge deres Stilling og Forhold kunne formodes at have villet benytte

uden Hensyn til Faren for nærforestaaende Concurs, bør Rets-
 handlen forsaavidt opretholdes. I denne Henseende vil det først
 og fremmest komme Parterne til Fordeel, dersom det kan oplyses,
 at de tilforn af og til have benyttet en saadan Afgjørelsesmaade
 af deres Mellemværende, som den, der foreligger, og naturligviis
 endmere, dersom den har været stadig Brug imellem dem; samme
 Betydning, som tillægges tidligere Brug eller Sædvane mellem
 Parterne, maa formeentlig ogsaa tillægges ligefrem Vedtagelse
 eller Aftale om Mellemværendets Afgjørelse, saaledes at Afkræf-
 telse ikke kan finde Sted, naar den stedfundne Betaling ved Over-
 dragelse af Ting er skeet i Overeensstemmelse med en Vedtagelse
 samtidig med Retsforholdets Stiftelse eller dog ældre end 8 Uger
 før Concursens Begyndelse. Ifølge de anførte Betragtninger ville
 Ydelser i løbende Contocourantforhold altsaa gaae klar af Concurs-
 lovens § 20. Men selv om den stedfundne Afgjørelsesmaade ikke
 før har været factisk benyttet eller aftalt mellem Parterne, kan
 Betalingen blive at opretholde, naar Modtageren i sin Stilling og
 sine Forhold har Opfordring til at erhverve saadanne Gjenstande
 som de tilbudne, og den Betalende er en Person, i hvis Stilling
 og Forhold det ligger at handle med eller dog afhænde slige Ting.
 Medens det saaledes neppe kan betegnes som usædvanligt Beta-
 lingsmiddel, at en Gjestgiver, der har Penge til gode hos en
 Brygger, af denne lader sig overdrage et til hans Forbrug svarende
 Quantum Øl som Betaling, vil det samme i Reglen ikke gjælde,
 naar Debitor er Glarmester eller Snedker, og heller ikke naar det
 overdragne Quantum langt overstiger, hvad Gjestgiveren efter hans
 Næringsveis Beskaffenhed har Grund til at indkjøbe. Medens det
 neppe kunde kaldes usædvanligt Betalingsmiddel, at en Viinhandler
 til Betaling overdrager sin Creditor et Parti Viin, der svarer til
 dennes sædvanlige Forbrug, vil det omvendt være at ansee for
 usædvanligt Betalingsmiddel, at en Detaillist, der skylder en Viin-
 handler Penge, betaler denne med Viin, jfr. Dom i Ugeskrift for
 Retsvæsen 1874 S. 619. Er det derimod afgjort, at Betalingsmidlet
 ikke kan kaldes usædvanligt ifølge Parternes Stilling og Forhold,
 vil det ikke kunne bringe Retshandlen ind under § 20, at der

iøvrigt maatte være mistænkelige Omstændigheder forbundne med den, f. Ex. at den Priis, som er lagt til Grund ved Betalingens Beregning, er urimelig lav eller desl. Under saadanne Omstændigheder vil der alene kunne blive Spørgsmaal om Anvendelse af § 26 eller § 24, jfr. Straffelovens § 261¹⁾.

Ordene i § 20 angaae nærmest Betaling, som skeer ved Afhændelse til Fordringshaveren af Ting, men der kan neppe være Tvivl om, at ogsaa Betaling ved Overdragelse af Fordringer maa falde ind under Paragrafens Regel, og her bliver da navnlig Plads for den Bemærkning, at Overdragelse af Vexler ikke mellem Handlende eller andre Forretningsmænd kan regnes for usædvanligt Betalingsmiddel²⁾. Derimod vil Overdragelse af Panteobligationer eller simple Gjældsbreve i Reglen ikke kunne betegnes som sædvanligt Betalingsmiddel, blot fordi de lyde paa Penge, jfr. en Dom i norsk Retstidende f. 1872. 732.

Skjøndt § 20 kun taler om „at betale Gjæld ved at afhænde“, kan der ingen Tvivl være om, at Paragrafen maa komme til Anvendelse, ogsaa naar den stedfundne Transaction ikke umiddelbart eller ligefrem gaaer ud paa at betale vedkommende Creditor, men er rettet paa ad Omveie at bevirke det samme Resultat, f. Ex. naar Varer af Debitor afhændes til en Creditor og denne virkelig betaler Varerne, men Betalingen efter Aftale anvendes til at indfrie hans Gjæld eller Vexler, paa hvilke hans Navn staaer, jfr. som Ex. en Sag i norsk Ugeblad for Lovkyndighed, 9de Aargang S. 268. At de Ting, som benyttes til Betaling, pro forma afhændes til en anden end vedkommende Cre-

¹⁾ Naar Straffelovens § 261 taler om „Afhændelser mod et uforholdsmæssigt ringe Vederlag“ er herved netop tænkt paa Tilfælde, hvor en enkelt Creditor begunstiges paa denne Maade; Afhændelser af denne Art, hvorved samtlige Creditorer skades, men ingen enkelt begunstiges, vedkomme ikke § 261.

²⁾ Fordringens Overdragelse maa naturligviis i denne Forbindelse siges at skee til Betaling, ogsaa hvor det er Meningen, at Overdrageren ikke er befriet, førend dens Beløb indgaaer.

ditor, skjøndt dog Tingene eller deres Provenu i Virkeligheden skulle tjene til hans Fyldestgjørelse, bringer ikke Retshandlen udenfor Paragrafens Rækkeevne. Enhver Lov rammer Proformaværk, der bevislig sigter til dens Omgaaelse. Herhen maa regnes Tilfælde, hvor Fallenten ikke har afhændet Tingene til Creditor, men har ladet denne som Commissionair afhænde dem til andre og derefter gjøre sig betalt af det Indkomne, jfr. herved nogle interessante Domme i det norske Ugeblad for Lovkyndighed 9de Aargang S. 254—272. At Fallenten, der har kjøbt Varer paa Credit, kort førend Concursens Begyndelse samtykker i, at Handelen gaaer tilbage og lader Sælgeren faae Varerne igjen, kan vel indeholde en Begünstigelse af vedkommende Creditor paa de andres Bekostning, paa hvilken § 24 lader sig anvende, men i Reglen vil Varernes Tilbagelevering ikke kunne betegnes som Betaling ved Afhændelse af Ting eller som usædvanligt Betalingsmiddel, og § 20 vil saaledes ikke let kunne komme til Anvendelse, jfr. dog en Dom i norsk Retstidende 1872. 60.

Forsaavidt Concurslovens § 20 taler om at „betale Gjæld ved at afhænde“, maa Ordet „Gjæld“, skjøndt det vistnok sædvanligst kun betegner Pengeskyld, her tages i den almindeligere Betydning, hvorefter det omfatter alle paa Skyldneren hvilende Retskrav, der skulle fyldestgjøres af Concursmassen og i den Anledning af Boet kunne fordres omsatte til Penge, jfr. Concurslovens § 13. I denne Betydning af Passiver, modsat Activer, bruges Ordet baade i den nye Concurslov, jfr. §§ 28, 31, 33, 40, 47, og i vore ældre Lovbestemmelser om Fallit, jfr. 5. 14. 46, 5. 14. 29, Lov 30te November 1857, Lov 30te December 1858 § 14, og Sammenhængen er ikke til Hinder for at forstaae det saaledes i § 20. Tvertimod er det stemmende med Tanken i denne at ramme alle saadanne Afgjørelsesmaader, hvorved en Fordring fyldestgjøres paa anden Maade end efter dens oprindelige Indhold. Kun det maa fastholdes som Betingelse for Paragrafens Anvendelse, at den omspurgte Transaction virkelig gaaer ud paa Betaling af en tidligere Forpligtelse og ikke er at betragte som en selvstændig ny Retshandel. Det synes da ikke tvivlsomt, at naar Debitor er forpligtet til at levere

et Parti Korn, og han til Fyldestgjørelse af denne Forpligtelse overdrager vedkommende Fordringshaver et Skib, vil denne sidste Retshandel kunne afkræftes efter § 20.

Derimod angaaer § 20, som kun taler om at betale „ved at afhænde“, ikke Afgjørelse ved Modregning, da hertil ikke udfordres nogen Medvirkning af Debitor, jfr. ovenfor.

ad Litr. b) Det andet Tilfælde, som omhandles i § 20, er, at Skyldneren har betalt ikke-forfalden Gjæld, selv om dette er skeet med sædvanlige Betalingsmidler.

Den særegne Angribelighed af Betalinger før Forfaldstid hviler selvfølgelig ikke paa Principet om Gavers Afkræftelse, thi Reglen angaaer ogsaa de Tilfælde, hvor Skyldneren har faaet Vederlag for den for tidligt ydede Betaling, f. Ex. i Form af Disconto, Interusurium o. a. lign., og Afkræftelsen strækker sig i al Fald meget længere end til at fratage vedkommende Creditor den Fordeel, som han har havt ved Betalingens Erlæggelse til et tidligere Tidspunkt end det oprindeligt fastsatte. Men den særegne Angribelighed hviler paa den Betragtning, at Betalingens Erlæggelse førend Forfaldstid er en abnorm Foranstaltning og derfor opvækker en Mistanke om, at Retshandlen er beregnet paa at begunstige vedkommende Creditor, der herved undgaaer at rammes af Concursen, fremfor hans Medcreditorer, og navnlig gjøres det gjældende, at der i sig er liden Rimelighed i, at den, der staaer nær ved Concurs, fyldestgør sine Forpligtelser førend Tiden. Denne Betragtning legislative Værd har forresten været Gjenstand for Meningsforskjel¹⁾. Medens nogle Lovgivninger slet ikke medtage dette Tilfælde, gaae andre den Vei at udelukke den særegne Angribelighed, naar den betalte Gjælds Forfaldstid dog indtræffer førend Concursens Begyndelse (f. Ex. den svenske Concurslov § 36. 2°). Vor Concurslov holder sig imidlertid paa dette Punkt i Overeensstemmelse med Fleertallet af de nyere Love (den franske, preussiske, norske o. fl.).

¹⁾ Den preussiske Handelsstand har saaledes petitioneret mod denne Bestemmelse, jfr. Motiverne til Udkastet til den nye tyske Concurslov I. 162.

Afkræftelsen efter § 20 rammer derfor enhver Betaling af ikke forfalden Gjæld i Løbet af de sidste 8 Uger førend Concursens Begyndelse, og det kommer ikke i Betragtning, om Forfaldstiden naaes, inden Concursen virkelig udbryder, eller ikke.

Man har opkastet det Spørgsmaal, om den, der forsyner sin Creditor med en i dennes Faveur trukken Vexel eller en Anviisning, betalbar til eller efter Gjældens Forfaldstid, derved kan siges at betale førend Forfaldstid. Undertiden kan det stille sig saaledes, at Vexlens eller Anviisningens Udstedelse er en virkelig datio in solutum, saaledes at vedkommende Creditor dermed er endelig affunden, uden Hensyn til om Beløbet senere indgaaer; men dette er Undtagelse, ikke Regel. Det Sædvanlige er, at Vexlen eller Anviisningen vel giver Creditor en uigjenkaldelig Ret til at indkræve dens paalydende Beløb, men at han dog ikke kan siges at være bleven betalt, førend Beløbet er oppebaaren af ham. Ved at forsyne Creditor med Vexlen eller Anviisningen kan Debitor siges at foretage, hvad der er fornødent for at betale ved en anden, men selve Betalingen finder først Sted, naar Vexlen eller Anviisningen honoreres. Spørgsmaalets Afgjørelse vil derfor komme til at beroe paa, om Betalingen gennem de i Vexlen eller Anviisningen bestemte Frister er beregnet paa at komme Creditor til Hænde førend Forfaldstiden. Er dette ikke Tilfældet, synes Retshandlen ikke at kunne angribes fra det Synspunkt, at Betaling af ikke-forfalden Gjæld foreligger, men et andet Spørgsmaal er, om Retshandlen efter Omstændighederne vil kunne angribes som Betaling med usædvanligt Betalingsmiddel (Overdragelse af en Fordring¹). Lignende Betragtninger medføre ogsaa, at det ikke kan kaldes Betaling før Forfaldstid, at Pengene afsendes med Posten noget før Forfaldstiden, for at de til rette Øieblik kunne

¹) At Vexlens eller Anviisningens Udstedelse til Creditor i denne Forbindelse kan siges at indeholde en Afhændelse til Betaling, synes ikke at kunne nægtes; thi Retten til at hæve Vexlen eller Anviisningen er endelig erhvervet af Creditor, og i denne Henseende gjør det ingen Forskjel, om Debitor yderligere hæfter, indtil Fordringen er indgaaet, eller ikke.

naae frem til Creditor, eller at de overgives til Trediemand for af ham til rette Tid at betales til Creditor.

Paragrafens Forskrift fordrer ikkun til sin Anvendelse, at ikke forfalden Gjæld er betalt; naar dette er Tilfældet, kan det ikke opretholde Retshandlen, at Omstændighederne iøvrigt tale for, at Modtageren ikke har tænkt paa at forskaffe sig et ulovligt Fortrin. Naar derfor en Vexel eller Anviisning, lydende paa nogle Dages Sigt, betales strax ved Præsentationen, idet Debitor ikke gjør Brug af den ham indrømmede Tid efter Sigt, foreligger der Betaling før Forfaldstid, og Afkræftelse kan da finde Sted, uagtet det idetmindste i visse Forhold betragtes som en ganske almindelig Høflighed eller Velvillie at betale strax uden at uleilige Præsentranten med at komme igjen nogle Dage senere.

2) I § 21 første Stykke bestemmes, at „Panterrettigheder, som Skyldneren i den i § 20 nævnte Tid maatte have indrømmet Nogen til Sikkerhed for Forpligtelser, der ikke samtidig stiftes, kunne ikke gjøres gjældende imod Boet“.

Det fremgaaer af Ordene, jfr. „indrømmet“, at der kun tænkes paa villiesbestemt Pant. Paragrafen angaaer ikke de legale Panterrettigheder, paa hvilke den iøvrigt allerede af den Grund vanskelig vil finde Anvendelse, at disse ikke let ville kunne stiftes senere end selve Forpligtelsen. Derimod falder selvfølgelig Pant, stiftet ved offentligt Forlig, under Paragrafen, da det er villiesbestemt. Skjøndt der kun nævnes Panterrettigheder, hvorunder falder baade haandfaaet Pant og Underpant, kan det dog ikke være tvivlsomt, at Paragrafen maa anvendes ogsaa paa andre tinglige Sikkerhedsrettigheder, der hvile paa Villieserklæring, f. Ex. villiesbestemt Tilbageholdelsesret.

Det, hvorpaa det efter Lovbudet kommer an, er Tidspunktet, hvorpaa den Panterrettigheden begrundende Villieserklæring afgives, ikke Tidspunktet, hvorpaa de til dens Stiftelse fornødne Handlinger foregaae. Panterrettigheder gaa altsaa fri af Paragrafen, naar de ere indrømmede samtidigt med, at Forpligtelsen stiftes, men det fordres ikke, at de skulle være stiftede samtidigt med, at Forpligtelsen opstaaer, en Fordring, hvis bogstavelige Opfyldelse

vilde være ligefrem umulig ved Underpant¹⁾). De til Panterettens Stiftelse fornødne Handlinger kunne altsaa foregaae senere, naar det dog skeer tidsnok, for at Panteretten efter de almindelige Regler herom kan holde sig ovenfor Concursboet. Ved Underpant i fast Eiendom er det i saa Henseende nok, at Pantebrevet tinglæses førend Concursen, om end i urette Tid, og selv om Pantebrevet først tinglæses efter Concursen, kan det være tidsnok, nemlig naar Tinglæsningen dog skeer i rette Tid. Ved Underpant i Løsøre, der ogsaa efter Concursloven kan forekomme om end i indskrænket Omfang, jfr. §§ 151 og 152, vil det være nødvendigt, at Tinglæsningen iværksættes inden de i Forordningen af 28de Juli 1841 § 1 angivne Frister, og senere Tinglæsning kan ikke nytte, om den end skeer førend Concursen, jfr. Concurslovens § 154. Ved Haandpant behøves det formeentlig ikke, at Gjenstanden er overgivet Panthaveren samtidigt med Forpligtelsens Stiftelse, men det maa være nok, at Haandpanteretten indrømmes samtidigt med Forpligtelsens Stiftelse, naar blot Tingens Overleverelse til Panthaveren finder Sted førend Concursen, saaledes at Haandpanterettens Istandkommen ikke af den Grund er udelukket. Panteretten kan altsaa omstødes, naar den er indrømmet til Sikkerhed for Forpligtelser, som ikke samtidig stiftes. Herved er fortrinsviis sigtet til tidligere stiftet Gjæld, idet Sikkerhedsstillelse for en saadan indeholder en Begunstigelse af vedkommende Creditor sammenlignet med de andre Creditorer, hvem ingen Sikkerhed stilles, hvorimod Pantsætning for samtidig stiftet Gjæld ikke mere egner sig til Afkræftelse end overhovedet Afhændelser, ved hvilke Boet til samtlige Creditorers Skade er formindsket. Det er klart, at Pantsætningen ikke kan gjøres uantastelig paa den Maade, at den ældre Gjæld noveres samtidigt med Pantsættelsen, og saaledes at denne efter Udseendet kun refererer sig til den nye Gjæld. Thi

¹⁾ Den norske Concurslovs § 45, som formulerer Reglen saaledes, at Afkræftelsen rammer „Pant til Sikkerhed for Gjæld, som ikke er stiftet gennem selve Pantsættelsen“ har fremkaldt megen Tvivl i Anvendelsen og lader sig overhovedet ikke gennemføre bogstavret.

Lovbudets Anvendelse maa finde Sted efter det virkelige Forhold, naar dette kan sees igjennem det foreliggende ydre Skin. Er det altsaa virkelig gammel Gjæld, der er Spørgsmaal om at sikkre ved Pantsætningen, kan denne omstødes. Naar den Betragtning fastholdes, vil der formeentlig ingen Tvivl blive tilovers angaaende Løsningen af det Spørgsmaal, hvorledes Forholdet er at opfatte, naar Pant stilles for en uretskraftig Gjæld, som ved samme Leilighed rathaberes. Panteretten maa falde, ligesaavel naar den ældre Gjæld, som paany anerkjendes, var uretskraftig, som naar den var retskraftig, jfr. norsk Ugeblad for Lovkyndighed IX. 383.

Efter Bogstaven rammer § 21 ikke blot Pantsætning for tidligere stiftet Gjæld, men overhovedet al Pantsætning for ikke samtidig stiftet Gjæld, og som en Følge deraf ogsaa Pantsætning for senere stiftet Gjæld, f. Ex. hvor Debitor har givet Pantessikkerhed for den Credit, som derefter maatte blive ydet ham enten uden eller med bestemt Begrænsning i Henseende til Summens Størrelse. Dette Tilfælde falder iøvrigt noget udenfor Rammen af de Retshandler, som §§ 20, 21 og 23 ellers have for Øie, da det ikke henhører til de Maader, hvorpaa en enkelt Creditor begunstiges fremfor de andre, men Sikkerhedsstillelsen allerede ved Gjældsstiftelsen fremtræder som Motiv ganske ligesom ved Samtidig i Sikkerhedsstillelse og Gjældsstiftelse. Men der kan dog, da Lovens Ord ere klare nok i sig selv, ikke være Tale om ved nogen indskrænkende Fortolkning at undtage dette Tilfælde fra Reglen i § 21. Det vilde være at rette Loven, ikke at fortolke den indskrænkende.

Om § 21, andet Stykke gjælder ogsaa den Bemærkning, at denne Forskrift ikke omhandler en Retshandel sigtende til at begunstige en enkelt Creditor fremfor de andre, da Ugyldigheden rammer ogsaa den Pantsætning af Løsøre, som skeer samtidigt med Gjældsstiftelsen. Men Concursloven har ikke funden Grund til at opgive noget allerede tilvant Afkræftelsestilfælde; Reglen i Forordningen af 28de Juli 1841 § 2 er derfor optaget paa dette Sted, kun med den Forandring, at Fristen er bragt i Overensstemmelse med

Concurslovens Regel i §§ 20 ff. og derfor er sat til 8 Uger istedetfor 6.

Den i § 21 givne Afkræftelsesregel finder Anvendelse paa al Pantsætning uden Hensyn til Gjenstandens Beskaffenhed. Selv om de pantsatte Ting ere saadanne, som kunde have været benyttede til Betaling uden at komme i Strid med § 20, fordi de ikke havde kunnet kaldes usædvanlige Betalingsmidler, f. Ex. Værdipapirer med Børskurs, kan dette Hensyn ikke opretholde Retshandelen.

3) I § 23 bestemmes det, at naar der er gjort Udlæg til Forauktionering eller Afsætning efter et af Skyldneren i den Tid, som i § 20 er sagt, indgaaet Forlig om Betaling af Gjæld eller efter en Dom, der er erhvervet i en i fornævnte Tidsrum anhängiggjort Sag, bortfalder enhver af Udlæget eller Afsætningen flydende særlig Ret imod Boet.

Det ligger nær, at Afkræftelsen maa kunne ramme ogsaa saadanne Retsforfølgninger, som give den forfølgende en fortrinlig Stilling overfor Concursen¹⁾. Ellers vilde Reglen i § 21 savne et nødvendigt Supplement, idet det altid vilde staae i Debtors Magt af indrømme den Creditor, han vil begunstige, fortrinlig Sikkerhed under den Form. Efter vor Ret vil Opmærksomheden i saa Henseende strax vende sig mod offentlige Forlig. At Debitor, som staaer for Concurs, begunstiger en enkelt Creditor ved at afslutte Forlig med ham om Betaling af Gjæld paa Anfordring eller med meget korte Frister, saaledes at Udlæg efter Forliget kan blive gjort førend Concursen, var en velbekjendt Maade, hvorpaa den

¹⁾ At det i nyere Tider ansees for rigtigt i Tilfælde, som de heromhandlede, at gaae saa vidt, at Creditor, endog efter at Tvangsauktionen har fundet Sted, er undergivet Forpligtelse til at tilbagebetale det herved indvundne Beløb, see det nye tyske Udkast til en Gemein-schuldordnung § 28 og Motiverne hertil S. 153—55. Iøvrigt tillægge mange fremmede Love (saasom den franske og preussiske) ikke Rets-pantet nogen Fortrinsret i Concurs, men heri paatænkes det at gjøre en Forandring ved den nye tyske Civilprocesordnung, jfr. Entwurf einer Civilprocessordnung 1874 § 658, Motiverne S. 421 ff.

Creditor, som Debitor vilde begunstige, kom foran de andre Creditorer. Men selv om man aabner Adgang til at angribe saadanne Forlig, vilde herved ikke være opnaaet meget. Thi med velvillig Imødekommen fra Debtors Side vil Dom kunne erholdes og Udlæg efter Dommen kunne gøres i næsten lige saa kort Tid. I Reglen vil det ganske vist hertil udfordres, at Debitor gjør den forfølgende Creditor processuelle Indrømmelser, f. Ex. frafalder Stævning eller samtykker i afkortet Stævnevarsel, indgaaer paa Gjæsteretsbehandling, uagtet Lovgivningen ellers ikke vilde hjemle denne i det foreliggende Tilfælde o. desl. Den norske Concurslov indskrænker derfor for Dommes Vedkommende Afkræftelsesreglen til „Indførsel, som grunder sig paa Dom, i Anledning af hvis Erhvervelse eller Fuldbyrkelse Skyldneren i den anførte Tid har gjort Fordringshaveren Indrømmelser, saasom med Hensyn til Varsel, Værnething, Forkyndelse eller Executionsfrist“. Men denne Affattelse af Reglen vil ikke være tilstrækkelig til at forebygge Misligheder. Thi afseet fra, at vor Ret aabner i al Fald enhver udenbyes Creditor en let Adgang til uden Indrømmelser fra Debtors Side at benytte Gjæsteretsforfølgning, kan Debitor ogsaa ved den hele Maade, hvorpaa han stiller sig i sit Realitetsforsvar, begunstige, uden at Indrømmelser kunne siges at være gjorte. Det vil saaledes, naar Fordringen er grundet, vanskeligt kunne kaldes Indrømmelser, at Debitor overfor en Creditor tager bekræftende til Gjenmæle, undlader at tage Udsættelser, som ellers let vilde kunne faaes, eller udebliver aldeles, medens han overfor en anden Creditor lader Sagen gaae den sædvanlige Gang, tager en eller to Ugers Udsættelse for at gjøre sig bekendt med det Fremlagte, derefter afgiver et Tilsvær, som muligviis atter nødvendiggjør et Gjensvar o. s. v. Vor Concurslov er ikke gaaet den Vei, som den norske. Ei heller gaaer den saa vidt overhovedet at frakjende Udlæg enhver fortrinlig Ret overfor Concurs, hvad der naturligviis vilde være et radicalt Middel mod de heromhandlede Misbrug, jfr. Motiverne S. 60, ligesom den ikke bliver staaende ved den Omstændighed, at selve Udlæget er foretaget i det kritiske Tidsrum, som tilstrækkelig Grund til dets Omstødelighed, thi derved vilde Udlæg, som i

Virkeligheden var Frugten af en besværlig og kostbar Retsfølgning, begyndt for længe siden, kunne rammes; men det kommer efter vor Concurslov an paa, om det Forlig, hvorefter Udlæget er gjort, er afsluttet i det kritiske Tidsrum, eller om den Dom, hvorefter Udlæget er gjort, er erhvervet i en Sag, som er anhängiggjort i det kritiske Tidsrum; det er da iøvrigt ligegyldigt, om det kan paavises, at Debitor har lettet Creditor Retsfølgningen eller ikke.

Det er efter Paragrafen kun Udlæg til Forauktionering og Afsætning¹⁾, som kan omstødes. Er det Udlagte derimod bortsolgt ved Tvangsauction, kan det Stedfundne ikke længere rokkes af Boet, naar Auctionssalget efter de almindelige Regler herom maa ansees for fuldbyrdet. Der kan ikke fremkaldes nogen Omstødelse af Salget og Tilbagegivelse af det Solgte fra Auctionskjøberen, heller ikke kan der med Nytte anlægges Sag mod Udlægshaveren til at afgive Auctionsprovenuet, hvad enten dette allerede er incasseret af ham eller ikke. Derhos maa her fremhæves, at selv om Betingelserne for Anvendelsen af § 24 ellers ere tilstede, idet Debitor, da Forliget blev afsluttet eller Sagen anhängiggjort, maatte kunne forudsee sit Fallissement som nærførestaaende og Modparten herom var vidende, vil Tilbagesøgning af Auctionsprovenuet ifølge sidstnævnte Paragraf ikke kunne finde Sted, da Udlæg til Forauktionering og Afsætning ikke kunne betegnes som Dispositioner, der ere foretagne af Debitor.

Saa vel ifølge Ordene Udlæg til Forauktionering som ifølge Lovstedets Tanke maa det antages, at saakaldet Udlæg til Eien- dom ikke kan angribes ifølge § 23. Naar den endelige Fyldestgjørelse skeer ved selve Udlæget, er dermed Retsfølgningen heelt afsluttet ligesom ellers ved Auctionssalget, saameget mere

¹⁾ Idet Afsætning medtages, forudsætter Concursloven i Overensstemmelse med den hidtil antagne Lære, at Afsætning i Henseende til Sikkerheden overfor Concurs staaer i Klasse med Udlæg til Forauktionering. Afsætnings Medtagelse er derfor vistnok i sig rigtig, skjøndt dette Institut naturligviis ikke saa let som Udlæg kan misbruges i den heromtalte Retning.

som der ikke længere, saaledes som efter Christian V's Lov, er Adgang til nogen Tilbagekaldelse inden visse Frister af den ved Udlæget stiftede Ret. Det Anførte er ikke blot anvendeligt, hvor Udlægshaveren lader sig udlægge fast Eiendom for det høieste Auctionsbud istedetfor at tage Hammerslag — i hvilket Tilfælde det i Henseende til Afkræftelsesspørgsmaalet maa være Boet ligegyldigt, om Hammerslag gives eller ikke, da det dog kommer til Auction, og Adgangen til at afkræfte indtil da staaer det aaben — men ogsaa hvor rørlige Ting under Udlæget gives Creditor i Betaling, saaledes at han dermed er endelig affunden, uden at det kommer til nogen Auction, f. Ex. Værdipapirer, der have Børskurs, o. desl. Mere tvivlsomt er det, hvorledes Forholdet skal opfattes, naar Fordringer udlægges paa sædvanlig Maade, saaledes at Creditor har Valget imellem at indkræve Fordringen eller at bortsælge den. Udlæg af denne Art bør vistnok betragtes som Udlæg til Forauktionering og som en Følge heraf falde ind under § 23, hvis Regel da maa anvendes saaledes, at Boet kan omstøde Udlæget og derved Udlægshaverens Ret til at indkræve den udlagte Fordring, saalænge denne ikke virkelig er betalt til Udlægshaveren, men naar Udlægshaveren har oppebaaren Fordringens Beløb til Afdrag paa sit Krav er herved tilveiebragt en endelig Fyldestgjørelse, der maa stilles i Klasse med den, der finder Sted ved Auctionssalget, hvis Udlægshaveren vælger dette Alternativ. Hvad angaaer det lidet practiske Tilfælde, at Ting paa Grund af Debtors Samtykke udlægges Creditor til Eiendom for Vurderingssummen eller en anden vedtagen Værdi, stiller Forholdet sig anderledes. Denne Art af Udlæg opløser sig i Virkeligheden i en frivillig Afstaaelse og er ikke noget endnu vedligeholdt Tilfælde af Lovens Udlæg til Eiendom. Som en Følge heraf maa det i Forhold til Afkræftelsesspørgsmaalet betragtes som en frivillig Disposition af Debitor og kunne anfægtes ifølge § 24, hvor Betingelserne herfor iøvrigt ere tilstede, jfr. i det Hele herved mit Skrift Læren om Execution og Auction S. 171.

4) Den i 1°, 2° og 3° omtalte Adgang til at afkræfte er betinget af, at Retshandlerne ere foretagne, Forliget afsluttet eller

Sagen anhängiggjort i Løbet af de sidste 8 Uger førend Concursens Begyndelse. Terminen regnes fra Concursens Begyndelse, altsaa fra et fast Tidspunkt (§ 50). Denne Maade at bestemme det kritiske Tidspunkt paa bruges ogsaa i den norske og den svenske Concurslovgivning¹⁾. I de fleste nyere Concurslove forholdes ikke saaledes, men efter den formelle Concursbehandlings Begyndelse bestemmer Retten et Tidspunkt tilbage i Tiden, fra hvilket Betalingsstandsningen regnes for at være indtraadt, og fra dette regnes atter det kritiske Tidsrum for de særlig mistænkelige Retshandler; at dette under denne Beregningsmaade bliver temmelig kort, er let forklarligt²⁾. At Afkræftelsesadgangen paa denne Maade bedre kan udmaales efter det enkelte Tilfældes Beskaffenhed, er klart. Men paa den anden Side aabnes der Vei for Vilkaarlighed, og Adgangen til at omstøde kommer i Reglen til at gaae meget længere tilbage i Tiden end efter vort System.

Hvad angaaer Terminens Betydning, er det i næsten alle de continentale Concurslove³⁾ Regel, at de i det kritiske Tidsrum skete Erhvervelser ubetinget kunne omstødes, uden Hensyn til om Medcontrahenten har været i god eller ond Tro, eller, om man vil udtrykke Sagen saaledes, der opstilles en uafbeviislig Formodning, en Lovpræsumption, for hans mala fides. Saavidt er vor Lovgivning ikke gaaet; men den bestemmer kun, at der i de heromhandlede Tilfælde skal være en almindelig Formodning for, at Skyldneren var insolvent og at Medcontrahenten har kjendt Insolventsen, hvilken Formodning dog kan hæves ved Modbeviis; saadant Modbeviis ligger for det første deri, at det oplyses,

¹⁾ Den norske Concurslovs § 44 a jfr. §§ 45 og 46 samt § 44 b har, ligesom vor Concurslov, en Termin af 8 Uger, undtagen med Hensyn til Betaling af Gjæld før Forfaldstid med sædvanlige Betalingsmidler, hvor Terminen er 4 Uger. Den svenske Concurslovs § 36 opstiller en Termin af 30 Dage.

²⁾ Den franske og preussiske Lovgivning angiver saaledes 10 Dage førend Betalingsstandsningen, den hollandske 14 Dage, den spanske 30 Dage.

³⁾ Dette gjælder om den franske, preussiske og andre nyere tyske Love, saavel som om den norske og svenske Lovgivning.

at Debitor endnu var solvent, da Retshandlen foregik, og for det andet deri, at Medcontrahenten tilveiebringer Beviser for, at han i al Fald var uvidende om Insolventsen, dengang da Retshandlen blev indgaaet¹⁾. Der er nogen Forskjel i Udtrykkene mellem Concurslovens § 22 og § 23, men Meningen med begge Paragraferne maa være den samme. Tanken er fyldigst udtrykt i § 22, hvor det hedder, at de i §§ 20 og 21 indeholdte Bestemmelser ikke skulle anvendes, saafremt det oplyses, at Skyldneren endnu var solvent, da Sikkerheden blev stillet eller Betalingen skete, ei heller naar Creditor eller Medcontrahenten afkræfter den Formodning om, at han har været vidende om Skyldnerens Insolvents, som skal ansees for at være tilstede. Meningen er altsaa, at naar Intet oplyses hverken om Skyldnerens Solvents eller om Medcontrahentens bona fides, falder Retshandlen. Der maa for at opretholde den foreligge Beviser i disse Retninger, og da Opretholdelsen ligger i Creditors eller Medcontrahentens Interesse, maa det være hans Sag at sørge for Bevisernes Fremførelse under Sagen. Men det følger af sig selv, at Concursboets Bestyrelse ikke maa forholde ham de Oplysninger om Debtors Formuesforhold og Handelsoperationer m. m., som ved Concursbehandlingen ere komne frem. Det maa ansees for at være en ikke først ved den nye Concurslov indført Grundsætning, at de gennem Concursbehandlingen vundne Oplysninger om og Indblik i Debtors Forhold ere Creditorernes Fælledeise, og at Boets Bestyrelse i denne Henseende ikke kan tilbageholde Noget for den ene mere end for den anden. Deraf følger, at Beviset for Debtors Solvents ofte vil foreligge i den i Concurslovens § 79 omhandlede Beretning, som altsaa kun behøver at produceres under Sagen, eller paa anden ligesaa let Maade. Derimod vil det i Reglen være forbunden med store Vanskeligheder for Medcontrahenten eller Creditor at bevise, at han var uvidende om Insolventsen, hvilket forøvrigt ogsaa er ganske stemmende med Lovens Tanke. Det er naturligviis ikke

¹⁾ Denne Opfattelse er ogsaa gjort gjældende i Udkastet til den tyske Gemeinschuldordnung af 1873.

nok i saa Henseende, at han selv siger, at han var uvidende om Insolventsen, men der maa — ligesom i alle Tilfælde, hvor et subjectivt Moment skal bevises — oplyses andre Omstændigheder, hvoraf der med Rimelighed kan sluttes, at han har været i god Tro. I denne Henseende vil det efter Omstændighederne kunne komme i Betragtning til Creditors Fordeel, at det personlige Forhold mellem ham og Debitor er saadant, at han ikke let kunde have eller finde sig opfordret til at danne sig nogen Mening om Debtors Solvents¹⁾, at Creditor er saa langt borte, at han af den Grund maa høres med sit Anbringende om at have været uvidende om Insolventsen, at Creditor kan oplyse at have anstillet alvorlige Efterspørgsler hos troværdige og competente Personer om Debtors Solvents og derigjennem faaet den Underretning, at Debitor i den almindelige Mening blev anset for solvent o. a. m.²⁾ Det følger af sig selv, at de Oplysninger af foranførte Art, som Creditor fremfører, maa prøves med Kritik og nøie sammenholdes med, hvad der iøvrigt foreligger i Sagen, da selvfølgelig Efterspørgsler om Debtors Forhold kunne anstilles paa Skrømt, og da Kundskab om hans Stilling i og for sig godt kan have uagtet lang Frastand.

Skjøndt § 23 udtrykker sig noget anderledes end § 22 angaaende nærværende Punkt, kan der ikke være Tvivl om, at ingen virkelig Forskjel er tilstede. Afkræftelse kan efter § 23 finde Sted, medmindre det oplyses, at Skyldneren, da Forliget blev indgaaet eller Sagen anhängiggjort, endnu var solvent, eller det ifølge samtlige Omstændigheder maa antages, at Fordringshaveren ikke

1) I en Dom i Ugeskrift for Retsvæsen for 1874 S. 347 antages det saaledes, at en Kudsk, som af sin Husbond havde modtaget Vogn og Hest i Betaling, maatte høres med sit Foregivende om at have været uvidende om Husbondens insolvente Tilstand, da han ifølge sin underordnede Stilling ikke let kunde have nogen Mening i saa Henseende, og der derhos ikke iøvrigt forelaae Noget, som kunde have vakt hans Mistanke.

2) I denne Henseende mærkes en Sø- og Handelsretsdom af 5te Februar 1874, trykt i Nyt juridisk Ugeskrift f. 1874 S. 347, hvor Sagen stod meget tvivlsomt, og der blev afgivet dissentierende Votum.

var vidende om Skyldnerens Insolvents. Ogsaa her er det klart, at Afkræftelsen finder Sted, naar Intet er oplyst, og at altsaa Udlægs- eller Afsætningshaveren maa sørge for det fornødne Beviis i saa Henseende. Afkræfte en Formodning om, at man har kjendt Skyldnerens Insolvents, er det samme som at oplyse Omstændigheder, hvorefter det maa antages, at man ikke var vidende om Skyldnerens Insolvents, jfr. Forhandlingerne i Landstinget Sp. 1989—90.

Naar det ikke er givet, at Retshandlen er foretaget i det kritiske Tidsrum, maa det paahvile Boet at bevise, at den er indgaaet i Løbet af de sidste 8 Uger førend Concursens Begyndelse; der er i denne Henseende ikke opstillet nogen Præsumtion til Boets Fordeel, ligesom der ei heller er indrømmet det nogen særegen Adgang til at benytte eller faae paalagt Parts Ed i denne Henseende.

Medens § 24 klart viser, at den deromhandlede Afkræftelse kun indtræder paa Forlangende af Boet, ere Udtrykkene i flere af de andre Paragrafer ikke saa klare. I §§ 21 og 23 benyttes der saaledes Udtryk, som i og for sig tillode den Forstaaelse, at Retshandlerne i de omhandlede Tilfælde skulde være ugyldige i Forhold til Boet, saaledes at der ex officio maatte nægtes dem Virkning ligesom uretskraftige Fordringer. Det kan imidlertid ikke antages, at de i §§ 21 og 23 angivne Tilfælde skulle opfattes anderledes end de i § 24 omhandlede. Afgjørende i denne Henseende er ikke just § 30. Thi den angaaer kun de Tilfælde, hvor Boet anlægger Sag imod Andre, ei de Tilfælde, hvor Rettigheden gjøres gjældende i Boet; kun i det første, men ikke i det andet af disse Tilfælde finder den der omhandlede Præscription Sted. Derfor vilde det nok kunne forenes med § 30, at der, naar Fordringerne fremkom i Boet, ex officio skulde nægtes dem Udlæg. Men afgjørende er for det

første den Omstændighed, at § 20 benytter de samme Udtryk som § 24, skjøndt den staaer i saa nøie Forbindelse med og hører til samme Kategori som §§ 21 og 23, saa at det umuligt kan antages, at en forskjellig Opfattelse af Afkræftelsens Charakter er tilstede i disse Paragrafer. Afgjørende er dernæst § 88 andet Stykke; denne Lovbestemmelse medtager alle Paragraferne ogsaa §§ 21 og 23 uden at gjøre Forskjel, og henstiller det som Gjenstand for Valg at søge Retshandlerne omstødt eller at lade være. Det rette Resultat er altsaa, at der i heromhandlede Henseende ingen Forskjel er imellem §§ 20 og 24 paa den ene Side og §§ 21 og 23 paa den anden. Saavel i de Tilfælde, der falde ind under sidstnævnte Paragrafer, som i de Tilfælde, der falde ind under førstnævnte, staae Retshandlerne ved Magt, saalænge de ikke paa behørig Maade angribes af Boet. Den stedfindende Forskjel er en blot Variation i Udtrykkene, som formeentlig finder sin Forklaring deri, at §§ 21 og 23 angaae Tilfælde, hvor der i Reglen¹⁾ vil være Spørgsmaal om at gjøre Rettigheder gjældende i Boet og hvor Anfægtelsen altsaa skeer excipiendo, medens §§ 20 og 24 nærmest tænke paa Tilfælde, hvor Boet maa optræde som Sagsøger og anlægge Sag til Retshandlens Afkræftelse mod vedkommende Medcontrahent eller Creditor. Den Tanke, som ligger til Grund for vort Afkræftelsessystem, er aabenbart, at Boet, naar Lovens Betingelser herfor ere tilstede, har Ret til at omstøde, hvis det finder sin Regning herved, men ogsaa kan lade det være. Det er nemlig ikke sagt, at Boet altid vil opnaae nogen Fordeel ved at iværksætte Afkræftelsen, om det endog kan det. Thi naar Afkræftelsen foregaaer, skal Boet indsætte vedkommende Medcontrahent eller Creditor i den Stilling, hvori han befandt sig, førend den Retshandel foretoges, om hvis Afkræftelse der handles, jfr. § 25 første Stykke og § 26. Derfor er det et Boets hensigtsmæssige Bestyrelse vedkommende Spørgsmaal, om man skal afkræfte eller ikke,

¹⁾ I Reglen, men ingenlunde altid, f. Ex. naar der er stillet Haandpant for tidligere stiftet Gjæld, i hvilket Tilfælde Boet maa optræde som Sagsøger for at faae det Pantsatte tilbage.

og Concursloven behandler det ingenlunde som en selvfølgelig Sag, at dette bør skee overalt, hvor de juridiske Betingelser derfor ere tilstede. Curator kan saaledes ikke paa egen Haand anlægge Sag til Afkræftelse af Retshandler, men Beslutning herom skal i Reglen tages paa den til Fordringernes Prøvelse berammede Skiftesamling (§ 88); dersom denne ikke kan oppebies, maa Curator have Creditorudvalgets Samtykke, eller hvis dette nægtes, Skifterettens Billigelse for at kunne begynde Retssag til Retshandlers Afkræftelse, jfr. § 77, 6°. Om hvorledes det stiller sig, naar ingen Curator eller Creditorudvalg er beskikket, jfr. § 80.

I det akademiske Aar 1873—74 have ni Videnskabsmænd erhvervet Doctorgraden, nemlig een den theologiske, fem den medicinske og tre den philosophiske Doctorgrad. Desuden er Professor J. P. E. Hartmann hædret med Æresdiplom som Doctor i Philosophien. Her meddeles nu de biographiske Optegnelser, som ere indleverede fra de vedkommende Doctorer, hvorhos det bemærkes, at der endnu ingen ere indkomne fra Distriktslæge J. Finsen, men at de fra Professor Dr. J. H. G. V. Schmidt, som ifjor var fraværende, denne Gang ere tilføiede.

I.

Ludvig Jacob Mendel Gude er født den 23 April 1820 i Rude ved Holsteinborg, hvor min Fader, senere Etatsraad, Herredsfoged i Artz og Skippinge Herreder, Albert Peter Gude dengang var Birkedommer. Min Moder var Louise Henriette Thomsen. Hendes tidlige Død allerede i mit femte Aar har havt en dyb Indflydelse paa mit Liv. Jeg har ingen klar Erindring om hvad hun maatte have givet eller lært mig, medens hun levede; men paa hendes Gravsted lærte jeg tidlig at finde Indgang til en høiere Verdens Velsignelse og til Fortrolighed med Livets Alvor. Min Fader opnaaede en høi Alder. Han døde i 1870 i sit 82de Aar. Hans Personlighed indgød mig Ærefrygt i Barndommens Tid, hans kjærlige Raad og Veiledning har fulgt mig igjennem Livet.

Efterat min Fader i 1822 var bleven Byfoged i Slagelse, optoges jeg i 1829 som Discipel i denne Byes lærde Skole. Af mine Lærere vil jeg mindes Philologen Elberling for hans grundige Undervisning, og Rectoren Qvistgaard, senere Sognepræst i Aagerup og Kirkerup, hvis Godhed imod mig og ærværdige Personlighed har ladet et uforglemmeligt Indtryk tilbage. I 1837 dimitteredes jeg til Universitetet. Ved Examen artium ligesom i det følgende Aar ved den philologisk-philosophiske Examen erholdt jeg Charakteren Laudab. At jeg skulde vælge Theologien som Studium var mig en afgjort Sag, hvorom jeg ingen Tid har tvivlet, men Studiet selv blev mig en større Glæde end jeg havde kunnet ane. Jeg anseer det for en Lykke, at Universitetslivet faldt for mig i en skjøn Tid, da Ideernes Verden endnu ikke var fordunklet af en politisk Periodes Skyer, og Tilliden til Idealerne endnu ikke var svækket af alskens nedbrydende Kritik. Fra Sibbern, H. C. Ørsted, Clausen og Martensen udgik en vækkende Beaandelse. Den Sidstnævnte optraadte som Docent i det samme Aar, jeg blev Student, og jeg hørte da hans første Forelæsning over Moralphilosophien. Han blev mig en Lærer i Theologie, og han har siden i over en Menneskealder under mange forskellige Forhold, baade i Glæder og i Prøvelser, skjænket mig et personligt Venskab, paa hvilket jeg Aar efter Aar seer tilbage med voxende Taknemmelighed. Ved Siden af den rige Betydning, dette personlige Forhold har havt for mit Liv, maa jeg her nævne et andet. Conferentsraad, Assessor i Høiesteret Stellwagen, hvis Hustru var min Moders Søster, havde, da hans Ægteskab var barnløst, efter min Moders Død antaget min yngre Søster som Pleiedatter. Han var en i ethisk og religiøs Henseende gjennemdannet Mand. Reenhed, Fromhed og Guds frygt vare forenede hos ham som hos et Guds Barn. I hans Huus kom jeg daglig, jeg fandt der et velsignet Hjem, og den stille Indflydelse, som udgik fra den faderlige Ven, blev en Deel af mit indre Liv. I Foraaret 1844 underkastede jeg mig den theologiske Embedsexamen, ved hvilken jeg erholdt Charakteren admodum laud., og ligeledes den samme Charakter i 1846 for den homiletiske og i 1848 for den kate-

chetiske Prøve. Kort efter at jeg havde taget Embedsexamen blev jeg Lærer i Religion ved Borgerdydsskolen paa Christianshavn, og i samme Aar Alumnus paa Borchs Collegium. Ved Siden deraf manudcerede jeg i Philosophie og i Theologie, idet jeg tillige fungerede som Notarius ved den theologiske Embedsexamen. I 1846 ægtede jeg min elskede Hustru, Marie Henriette Amalie Meinig, Datter af Justitsraad, Birkedommer i Kronborg Distrikt og Hellebæk Birk, Herman Carl Meinig.

At kunne forblive i Kiøbenhavn og om muligt ved Universitetet, var mit kjæreste Ønske, men Veien, jeg skulde gaae, blev mig anderledes bestemt. En Ven af mig, nuværende Sognepræst til Karleby, Horreby og Ørslev paa Falster, Chr. M. J. Poulsen, hvem jeg havde manudceret i Theologie, var bleven Huuslærer hos Lehns greve Frederik Marcus Knuth paa Knuthenborg. Da Hunseby Sognekald paa Lolland i 1848 blev ledigt, tilbød Greven, som havde Forslagsretten, ham at blive indstillet til dette Embede, men da han følte sig for ung dertil, anbefalede han mig i sit Sted. Saaledes skete det, at jeg under 3die Juli 1848 blev kaldet til Sognepræst for Hunseby Menighed og ordineret den 26de Juli i Maribo Stiftskirke. Uforberedt paa at blive Præst var jeg dog ingenlunde, og her er Stedet til særlig at mindes, hvad jeg skylder daværende Hof- og Slotspræst J. V. Paulli i det opbyggelige, pastoral-theologiske Samliv, som han skjænkede mig, saavel som det store Indtryk, jeg havde modtaget af Biskop Mynster som Prædikant. Men vistnok var Overgangen følelig. Om end de første Aar ganske maatte fylde Sindet med Alvoren for at fatte Præsteembedets Opgave, følte jeg dog snart Eensomheden i Landsbypræstens Stilling, og denne Følelse vilde ikke forlade mig i de 18 Aar jeg var i Hunseby. Vel maatte i Særdeleshed de lange Vinteraftener levne god Tid til fortsatte Studier, men til Tankeudvexling med Andre fandtes sjelden Leilighed. At Martensen og Stellwagen med deres Familier i en Række af Aar besøgte Præstegaarden i Sommerferien, var derfor en stor Glæde for os, saavel som for vore syv Børn, der voxede op, to Sønner og fem Døttre. Ogsaa fandt jeg en fortrolig Ven, af hvem jeg kunde

lære Meget, i den fromme og erfarne Præst, Bergenhammer i Maribo. Men at give en Fremstilling af hvad jeg tilstræbte i den indre Udvikling for Præste- og Prædike-Embedet, som maatte foregaae i disse Aar, ligger ud over de Grændser, der her maae sættes for et kort Omrids af en Levnetsbeskrivelse. Og hvad der blev udrettet til Opbyggelse, tilkommer det ikke mig, men Andre at dømme om. Kun vil jeg anføre, at jeg hos den ædle, tidlig bortkaldte Greve F. M. Knuth stedse fandt en velvillig Imødekommen for de Forslag, jeg kunde gjøre saavel til Fordeel for almindelige Menighedsanliggender som til forbedret Indretning for Gudstjenesten i Kirken. Og da jeg i 1866 blev kaldet fra dette Embede, følte jeg, at det er stærke Baand, som knytte Præst og Menighed sammen, og at mit Liv havde slaaet en meget dybere Rod paa dette Sted end jeg vidste.

Under 23de Marts 1866 blev jeg udnævnt til Domprovst og Sognepræst ved Roeskilde Domkirke, tillige til Provst for Sømme og Voldborg Herreder. Min Virksomhed i mit nuværende Embede egner sig, som uafsluttet, ikke til Omtale, kan og antages at ligge mere offentlig for. Af mit private Liv vil jeg ikke kunne glemme, at ligesom jeg i 1860 mistede min næstyngste Datter, saaledes blev det mig tilskikket i 1866 at følge begge mine Sønner paa samme Dag til Graven. Men Trøsten i Sorgen over de Døde søger jeg nu ikke, som i Barndommens Tid, paa deres Gravsted.

I 1857 og i 1872 har jeg haft Leilighed til at foretage Udenlandsreiser.

Af mine Skrifter skal jeg, foruden nogle Afhandlinger i forskjellige Tidsskrifter (deriblandt anonyme under Mærket Hp i Evang. Ugeskrift 1862 og 1863, ligeledes i Dansk Tidsskrift for Kirke- og Folkeliv m. m. 1869) og flere enten særskilt eller som Bidrag til Samlinger udgivne Prædikener og Leilighedstaler, anføre følgende:

Bemærkninger om Religionsunderviisningen i den lærde Skoles høiere Classer. I Programmet for Borgerdydsskolen paa Christianshavn 1846.

Om Mag. S. Kierkegaards Forfattervirksomhed. Iagttagelser af en Landsbypræst, 1851 (anonym).

Om Kirke-Katechisationer, 1854, i Nyt theol. Tidsskrift, udg. af Scharling og Engelstoft. V.

Om Kirkeforfatningssagen, 1857.

Juleaften, Indledningstaler til Festen 1873.

Den hellige Nadvere. Første Afdeling. Forberedelsen og Indstiftelsen. Hvilket Skrift af det høiærværdige theologiske Facultet blev kjendt værdigt til at forsvares for den theologiske Doctorgrad. Det offentlige Forsvar fandt Sted den 18 Februar 1874.

II.

Peter Adolph Rostgaard Bruun Gad er født i Sæby i Vendsyssel den 25de November 1846, indmeldt i Herlufsholms Skole 10 Aar gammel, dimitteret derfra med 1ste Character 1864, medicinsk Candidat med 1ste Character 1871. Sin Værnepligt aftjente han som Underlæge ved Randers Dragoner. 2 Aar var han Amanuensis hos Øjenlæge Gad i Horsens og 1 Aar Candidat paa Garnisonshospitalet i Kjøbenhavn fra April 1873 til April 1874. Den 12te Maj disputerede han for Doctorgraden i Medicinen, hvorpaa han afrejste til Brasilien 5te Juni.

III.

Ludvig Jacobsen er født den 28de Februar 1840 i Randers, hvor Faderen er Branddirecteur. I Efteraaret 1849 blev han indsat i Byens lærde Skole, og efter at have gennemgaaet dennes Klasser dimitteredes han med første Character til Universitetet i Aaret 1857. Efter i 1858 at have taget Philosophicum og i 1859 medicinsk Forberedelsesexamen, erholdt han i 1860 Regents- og Kommunitetsstipendiet. I Januar 1862 underkastede han sig første Afdeling af medicinsk Examen og i Januar 1864 2den Deel af samme og bestod med Characteren Laudabilis. Han var i hele Aaret 1864 constitueret som Candidat ved det

kongelige Frederiks Hospital og forrettede i største Delen af dette Aar tillige Tjeneste som Læge paa Kjøbenhavns Søforter. I Mai 1865 erholdt han Ansættelse som Candidat ved det nævnte Hospital, i Mai 1867 overgik han som Reservelæge til Almindelig Hospitals anden Sygeafdeling og 1ste September 1868 opnaaede han Reservechirurgicatet ved Frederiks Hospital. Fra denne Stilling overgik han umiddelbart til Visitatorposten ved samme Hospital i October 1870 og forblev i samme, indtil Visitatorembedet i Foraaet 1872 inddroges. Senere har han levet som practiserende Læge i Kjøbenhavn, og efterat han ved altsaa i over 8 Aar at have beklædt forskjellige Hospitalsstillinger havde søgt at vinde praktisk Erfaring i sin Videnskab, har han ved at udarbeide en Afhandling for den medicinske Doctorgrad end yderligere tilkjendegivet sin Interesse for samme.

IV.

Jeg, Christian Fenger, er Søn af Kammerraad Hans Fritz Fenger, Eier af Gaarden »Gottesgabe« ved Nakskov, og Mathilde Frederikke Fenger født Fjelstrup. Jeg er født den 3die November 1840 paa Breininggaard ved Ringkjøbing. Efterat min Fader i 1848 havde kjøbt en Landeiendom i Sjælland, kom jeg i Herlufsholms Skole i 1851 og blev derfra i 1859 dimitteret til Universitetet med Hovedcharacteren haud illaudabilis. Jeg begyndte da at studere paa den polytechniske Lærestalt i den Hensigt at blive Civilingenieur, men forandrede Beslutning og tog i Januar 1861 Philosophicum og Aaret efter medicinsk Forberedelsesexamen, I 1864 deltog jeg i Felittoget som constitueret Underlæge paa Augustenborg Lazareth. I Vinteren 1866—67 tog jeg medicinsk Embesexamen med Hovedcharacteren Laudabilis. I de paafølgende 2 Aar var jeg Assistent hos Doctor Wilhelm Meyer og fra 1868 til 1870 var jeg ansat som Candidat paa det kgl. Frederiks Hospital. I denne Tid skrev jeg en Besvarelse paa den academiske Priisopgave i Medicin for 1869: »En kritisk Fremstilling af Olliers og Sedillots Resectionsmetheder og disses

Resultater med Hensyn til Benenes Regeneration«. Der tilkjendtes Afhandlingen Accessit. I 1870 konstruerede jeg nogle Instrumenter til Endoscopie af Urinrøret og local Behandling af den chroniske Betændelse her, og efterat have anvendt dem i min Praxis meddelte jeg Resultaterne i Philiatrien og senere i Hospitalstidende. I Efteraaret 1870 konstruerede jeg nogle andre Instrumenter til endoscopisk Undersøgelse af Skudsaar og Bortfjernelse af skadelige fremmede Legemer af disse og efterat have gjort Forsøg med dem paa Heste i den kgl. Veterinær- og Landbohøiskole foreviste jeg dem i Philiatrien og meddeelte Resultaterne i Hospitalstidende. Der blev mig da af Krigsministeriet tilstaaet en Reiseunderstøttelse for at besøge den fransktyske Krigsskueplads, hvor jeg i Februar og Marts 1871 overtog en Service i en international Ambulance i Lure i Haute Saone paa den Bourbacki-Werderske Valplads og mine her anstillede Jagttagelser bleve offentliggjorte i de medicinske Tidsskrifter. Efter mit Ophold i Ambulancen i Frankrig reiste jeg til Wien og studerede i Sommersemestret 1871 Chirurgi og patologisk Anatomie. Hjemkommen i August overtog jeg fra 1ste September 1871 Posten som Prosector ved Kommnehospitalet, hvilken Stilling jeg endnu beklæder. Efter her i det første Aar at have samlet Materiale skrev jeg nogle mindre patologisk anatomiske Afhandlinger og fuldendte i 1874 min Afhandling for Doctorgraden i Medicinen: »Om Mavekræft navnlig i Henseende til Bygning, Udvikling og Udbredning«. Denne Afhandling forsvarede jeg den 1ste Juli 1874.

Foruden min nævnte Disputats har jeg udgivet:

»Om Endoscopie af Urinrøret og lokal Behandling af den chroniske Gonorrhoe«. Hosp. Tid. 14de Aargg. Nr. 7, 1871, Pag. 25.

»Om Endoscopie af Skudsaar.« Hosp. Tid. 14de Aargg, Nr. 9 Pag. 33, og Nr. 20 Pag. 77, 1871, og Wiener med. Wochenschrift Nr. 25, 1871.

»Om den partielle Hydronephrose oplyst ved et Sygdomstilfælde«. Nord. med. Arkiv, Bd. V., Nr. 12.

»Stenose af Ostium pulmonale og Arteria pulmonalis, forarsaget ved Vegetationer paa Pulmonalklapperne og i Arterien; oplyst ved et Sygdomstilfælde«. Nord. med. Arkiv, Bd. V., Nr. 4.

»Beretning om 422 Sectioner foretagne i Kommunehospitalet i Kjøbenhavn i Tidsrummet fra den 1ste September 1871 til d. 1ste Septbr. 1872«. Nord. med. Arkiv, Bd. V., Nr. 18.

»Om den lokale Behandling af den chroniske Gonorrhoe og den gonorrhøiske Rheumatisme ved Hjælp af Endoscopet«. Foredrag ved det nordiske Naturforsker møde i Kjøbenhavn i 1873. Nord. med. Arkiv, Bd. V., Nr. 27.

V.

Jeg, Peter Axel Thorvald Iversen, er født den 20de August 1844 i Helsingør. Mine endnu levende Forældre ere Frederik Jessen Iversen, Forretningsfører for Drewsen og Sønner, og Martha Elisabeth Iversen, født Carlenius. Indtil mit 13de Aar gik jeg i Helsingørs høiere Realskole, hvorfra jeg derpaa kom i Frederiksborg lærde Skole, som jeg ved mine Forældres Flytning til Kjøbenhavn igjen forlod 1860 og kom i det v. Westenske Institut, hvorfra jeg dimitteredes 1863 med 2den Charakter. Sommeren 1864 tog jeg den philosophiske Examen med Laudabilis. I Januar 1865 absolverede jeg den medicinske Forberedelsesexamen med Laudabilis og Sommeren 1867 tog jeg 1ste Del af den medicinske Embedsexamen, hvis sidste Del absolveredes Sommeren 1869. Den samlede Hovedkarakter Laudabilis (179 Points). Fra Oktober 1869 til April 1870 var jeg Skibslæge paa Fregatten Sjælland paa dens Togt til Suezkanalens Aabningshøitidelighed. Den 1ste April 1870 ansattes jeg som Lægekandidat ved Kommunehospitalet og den 1ste April 1872 udnævntes jeg til Reservekirurg ved samme Hospital, hvilken Stilling jeg endnu beklæder.

Den 8de April 1872 tildeltes der mig Universitetets Guldmedallie for min Besvarelse af den lægevidenskabelige Prisopgave

om Prostatas normale Anatomi (trykt i nordisk medicinsk Arkiv, Bd. I, II, III, 1874).

Den 16de October 1874 forsvarede jeg min for Doktorgraden skrevne Afhandling: Hypertrophia prostatae, monographisk fremstillet.

Endvidere har jeg offentliggjort følgende Afhandlinger:

Lipom bag Tungeroden hos en Sitofob. Hosp. Tid. 13de Aarg. Nr. 44.

Om Amputationer i Knæet, Foredrag holdt i det medicinske Selskab i Kjøbenhavn. Hosp. Tid. 16de Aarg. Nr. 11, 12 og 13.

Om den operative Behandling af Mus articuli. Nord. med. Arkiv, IV. Bd. 1873.

Om operative Indgreb ved Cancer lingua. Ugeskr. for Læger, 3die R. XVIII Nr. 10, 12 og 13.

I Juni Termin d. A. tildeltes der mig en mindre Lod af det J. L. Smithske Stipendium.

Lige fra mine tidligste Studereaar var det stadigt min kjæreste Syssel at studere Anatomi. Min Interesse for dette for vor Kunst saa vigtige Grundfag maatte naturligviis mægtigt vækkes ved at høre vor udmærkede Anatom, Prof. Schmidts udtømmende Forelæsninger, og jeg benytter Leiligheden til at takke ham, ikke alene for de Kundskaber, man maatte høste af disse, men ogsaa for den Imødekommenhed og Interesse, han altid har vist mig. Som en naturlig Konsekvens af disse mine anatomiske Interesser, maatte jeg ogsaa særligt komme til at studere Kirurgien mere specielt, og med Glæde hilste jeg da den Dag, jeg udnævntes til Reservekirurg ved vort Lands største kirurgiske Service. Min Glæde over den udmærkede Leilighed, der her gaves mig til at uddanne mig som praktisk Kirurg, maatte nødvendigvis forøges, da jeg her kom til at arbeide under Overlæge Holmer, der ved Siden af sin store Dygtighed og Samvittighedsfuldhed altid havde vist mig saameget Venskab, at de Aar, jeg har tilbragt i denne Stilling, stedse ville staae for mig i min venligste Erindring.

Endnu har jeg tilbage at tilføie, at jeg den 20de Juni d. A. ægtede Charlotte Marianne, født Rée.

VI.

Jeg, Professor J. P. E. Hartmann, er født her i Staden den 14de Mai 1805. Min Bedstefader var den som Componist af Ewalds »Fiskerne« og »Balders Død« bekjendte Concertmester Joh. Hartmann, død 1791, min Fader Violinist i det Kgl. Kapel, senere Organist og Cantor ved Garnisons Kirke August Wilh. Hartmann. Min første Undervisning i Musik lededes hovedsagelig af min Fader; men hertil knyttedes senere den værdifulde og indgribende Vejledning, jeg modtog af Weyse.

I Forbindelse hermed nød jeg videnskabelig Uddannelse, blev Student 1822, tog alle Examina med bedste Character, og blev juridisk Candidat 1827. I 1824 blev jeg Organist ved Garnisons Kirke, og 1829 indtraadte jeg tillige i communal Embedsvirksomhed som Secretair ved den borgerlige Indrulleringscommission her i Staden. Fra 1827 til 1840 var jeg Lærer i det af Siboni oprettede Musikconservatorium. Da Musikforeningen stiftedes 1836, valgtes jeg til Medlem af dens Administration og i 1839 til dennes Formand, hvilket jeg siden uafbrudt har været. Indtil 1851 ledede jeg al Indstudering til Foreningens Concerter og valgte Programmerne til disse. — Fra 1839, da Studentersangforeningen stiftedes, og indtil for faa Aar siden forestod jeg eller deeltog i dette Selskabs Musikvirksomhed; jeg er endnu Bestyrelsens Formand og har derved Leilighed til uafbrudt Deeltagelse i Foreningens musikalske Anliggender. — I 1836 foretog jeg min første større Udenlandsreise; de for mig betydningsfulde Forbindelser og Erfaringer, som denne Reise medførte, har jeg senere paa bedste Maade søgt at benytte. — Siden 1867 er jeg Medbestyrer og Lærer i Theori og Contrapunct ved Københavns nye Musikconservatorium.

Hvad min Compositionsvirksomhed angaaer skal jeg anføre, at jeg for det Kgl. Theater har skrevet Operaer, Balletter samt Musik til flere Tragoedier og Skuespil. I Concertlitteraturen har jeg navnlig for Musikforeningen componeret mange større og mindre Arbejder for Solostemmer, blandet Chor og Orchester, Simfonier,

Ouverturer, Melodramer; desuden Vocalcompositioner til kirkeligt Brug samt en Mængde Leilighedscantater; fremdeles Claveer-compositioner, Sange og Duetter med Pianoforte, fiirstemmige Mandssange og Cantater for Studentersangforeningen m. v,

I 1841 udnævntes jeg til Ridder af Dannebrog, i 1852 til Dannebrogsmænd og i 1858 til Ridder af den svenske Vasaorden. I April 1844 blev jeg Weyses Efterfølger som Organist ved Frue Kirke, og da jeg den 22de Mai d. A. saaledes havde været i Kirkens Tjeneste i Alt i 50 Aar, viste vor Konge mig den Naade at udnævne mig til Commandeur af Dannebrogordenens 2den Grad, ligesom Kjøbenhavns Universitet samme Dag hædrede mig ved at creere mig til Doctor philosophiæ.

Angaaende mine Familieforhold skal jeg tilføie, at jeg den 2den December 1829 ægtede Emma Sofie Amalie f. Zinn, som døde 1851. Af vore 10 Børn ere de 5 i Live. Min nuværende Hustru er Thora Camilla f. Jacobsen.

VII.

Martin Clarentius Gertz, søn af bagermester M. C. Gertz og hustru A. H. M. Grøn, er født i Svendborg den 14de December 1844. Den fremgang, jeg gjorde i Svendborg realskole, vakte interesse for mig hos mine lærere, navnlig hos skolens daværende leder, nuværende sognepræst i Fåborg, J. C. Chievitz, og på hans opfordring forenede en del mænd i Svendborg sig om at lade mig studere, da mine forældre ikke selv havde midler til at holde mig i latinskolen. Efter at have modtaget den nødvendige forberedelse af pastor Chievitz blev jeg i 1859 optagen i Odense kathedralskole, hvorfra jeg blev dimitteret med udmærkelse 1864. Medens jeg i det hele omfattede skoleundervisningen med interesse, var dog de gamle sprog, som jeg lærte under vejledning af udmærkede dygtige lærere, afdøde adjunkt Silfverberg, nuværende rector i Viborg Lefolii og afdøde professor Henrichsen, fortrinsvis de fag, hvorfor jeg nærede kærlighed, og det venskab, de nævnte mænd havde for mig personlig, bidrog

vel ikke lidet hertil. Den philosophiske examen, til hvilken jeg modtog undervisning af professorerne Sibbern og Nielsen, absolverede jeg 1865 med udmærkelse i alle fag. Jeg tager ikke i betænkning at erklære, at dette år, hvori jeg dels hørte forelæsninger i meget forskellig retning på universitetet, dels gennemgik en stærk åndelig bevægelse, mere end noget andet har bidraget til at udvikle og modne min ånd. Det blev mig i løbet af denne tid også klart, at jeg måtte opgive det theologiske studium, for hvilket jeg oprindeligt havde bestemt mig, og jeg kastede mig da med al kraft over philologien under vejledning af konferentsråd Madvig og professor Using, hvem jeg ikke alene har at takke for deres udmærkede undervisning men også for det venskab, de stadig har næret for mig personlig. Foruden disses forelæsninger og øvelser, som jeg deltog i med stor interesse, mindes jeg også med glæde professorerne Gislasons og Brøchners undervisning. Den philologiske embedsexamen tog jeg 1870 med laudabilis (51 points). Inden for philologien var det navnlig den specielt sproglige og kritiske retning, der drog mig til sig, og hvorfor jeg følte mig særlig anlagt, og jeg havde allerede som student skrevet flere mindre afhandlinger i denne Retning (over Plato, Vergil, Cicero), dog uden at lade dem trykke; noget blev meddelt i philologisk samfund, andet gennemlæste kun konferentsråd Madvig, men i det hele ere disse første forsøg vel kun lidet værd. Større klarhed over og modenhed i anvendelsen af den kritiske methode vandt jeg derved, at mesteren heri, konferentsraad Madvig, antog mig til medhjælper ved udgivelsen af sit nyeste hovedarbejde »Adversaria critica«, og beskæftigelsen hermed gav mig initiativet såvel til en mindre afhandling: »Symbolæ criticae ad Valerium Maximum« (optagen i tidsskrift for philologie og pædagogik X bd. 1873) som til det større arbejde: »Studia critica in L. Annæi Senecæ dialogos«, der af det philosophiske facultet blev antaget som afhandling for den philosophiske doctorgrad og som sådan forsvaret af mig den 21de April 1874. Foruden disse to bøger har jeg leveret til skolebrug: »Tre dialoger af Seneca« 1873 med dansk commentar, og jeg har siden min disputats arbejdet videre over

Seneca og håber i den nærmeste fremtid at offentliggjøre disse forarbejder til en kritisk udgave af alle denne forfatters værker. Ved siden af min videnskabelige virksomhed har jeg også i nogle år haft beskæftigelse som lærer i de gamle Sprog ved Borgerdydskolen i København og v. Westens Institut. Universitetet har i rigeligt mål understøttet mig under mine studier; fra 1866 til 1870 havde jeg Regensen og Kommunitetet, og i 1871 fik jeg det Smithske stipendium for kandidater, af hvilket jeg for øjeblikket har den større portion.

Den 23de Maj ægtede jeg Anna Catharina Møller, datter af fhv. købmand i Middelfart P. H. Møller og hustru C. V. Christensen.

VIII.

Jeg Peter Christian Vilhelm Hansen, Søn af afdøde Skibsfører Jens Peter Hansen og Hustru Dorthea Hansen født Lii, er født paa Christianshavn d. 28de Maj 1844. I 1859 indtraadte jeg som Elev i Borgerdydskolen paa Christianshavn, hvor jeg 1859 bestod Realafgangsexamens strengere Grad. Aaret efter bestod jeg Adgangsexamen til polyt. Lærestalt, men derefter maatte jeg foreløbig opgive Haabet om at komme til at studere, og jeg modtog ved Nytaarstid 1861 en Ansættelse som Reservetelegrafist i Nykjøbing paa Falster. Her begyndte jeg 1863 at lade mig forberede til Examen Artium, som jeg bestod ved Nykjøbing Kathedralskole, første Del 1864, anden Del 1865, med første Karakter. Henimod Udgangen af 1865 tog jeg Afsked fra Telegrafvæsenet og begyndte nu at studere i Kjøbenhavn. Den filosofiske Prøve bestod jeg 1866, og samtidig med, at jeg havde forberedt mig til denne, havde jeg begyndt at studere Mathematik under afdøde Professor Kollings Vejledning. Dette Studium fortsatte jeg, dels under Kollings, dels under Professor Steens Vejledning. Jeg indstillede mig 1869 til en Magisterkonferents i Mathematik, og ved dennes Afslutning, d. 1ste Maj 1869, erklæredes jeg for »admissus cum laude«. Kort iforvejen havde jeg

besvaret et akademisk Prisspørgsmaal (om Integration af partielle Differentialligninger) og vundet Prisen. Jeg har desuden to Aar senere besvaret et andet akademisk Prisspørgsmaal (om Krumningsliniernes Theori), ved hvilken Lejlighed jeg ligeledes vandt Prisen.

Saa vel i mine Studenteraar som senere har jeg især beskæftiget mig med Integralregningen. Under disse Studier kom jeg til at gennemgaa de Afhandlinger af Liouville, hvori han fremstiller sin Theori om de transcendente Funktioners Inddeling. Nogle Forsøg paa at føre Liouville's Undersøgelser videre ledede mig først til et Theorem om den Eulerske Faktor, som svarer til en Differentialligning af første Orden og første Grad mellem to Variable. Jeg har derom indsendt en Afhandling til Videnskaberne Selskab og for den modtaget Selskabets Sølvmedaille. Senere ledede fortsatte Undersøgelser mig til forskjellige andre Sætninger, som jeg samlede i en Afhandling (»Sætninger om Integraler af explicite Differentialer og Differentialligninger«), som jeg d. 2den Maj d. A. forsvarede for den filosofiske Doktorgrad.

Jeg har som Kandidat haft Fribolig paa Ehlers' Kollegium, og Universitetet har desuden understøttet mig ved at tilstaa mig Kommunitetets Kandidatstipendium, det Hurtigkarlske Stipendium og endelig, i de tre sidste Aar, en mindre Lod af det Smithske Stipendium.

IX.

Peter Michael Johan Brock, Søn af Urtekræmmer Michael Peter Brock († 1854) og efterlevende Hustru Anna Marie Christiane Brock, født Rosberg, er født i Kjøbenhavn den 9de Februar 1842. Efter at have nydt Underviisning i et Par mindre Skoler blev jeg i 1853 sat i Melchiors Borgerskole, og da der et Par Aar efter fra Lehnsgravinde Danner kom en Forespørgsel til Skolen, om der i denne fandtes en trængende Borgers Søn, som ønskede at studere, da Grevinden i saa Fald vilde yde den fornødne Understøttelse, blev jeg af Bestyreren anbefalet hertil.

I 1857 blev jeg indsat i Metropolitanskolen, hvorfra jeg i Aaret 1860 blev dimitteret med første Character med Udmærkelse, og med et lignende Udfald (3 ug) tog jeg det følgende Aar den philosophiske Examen, hvorefter jeg i 1862 fik Communitetsstipendiet. Det juridiske Studium, som jeg havde paabegyndt, led imidlertid nogen Forsinkelse, dels ved at jeg fra September 1863 af har assisteret ved de danske Kongers chronologiske Samling paa Rosenborg Slot, dels ved Krigsaaret 1864, i hvilket jeg gjorde Tjeneste som Underconducteur ved Ingenieurcorpset, endelig havde jeg, allerede før jeg blev Student, lært Museumsdirecteuren, Conferentsraad Thomsen at kjende, hvorved jeg havde faaet Interesse for Numismatiken; jeg assisterede Thomsen med Ordningen af en Deel af hans store private Møntsamling, og i sit Testamente bestemte han derfor, at jeg, foruden en ældre Numismatiker, fortrinnsviis skulde benyttes ved Affattelsen af den Fortegnelse over hans Møntsamling, som skulde udgives efter hans Død. Da denne indtraf i Aaret 1865, overdrog hans Dødsbo mig i Henhold til Testamentet foreløbig Affattelsen af Fortegnelsen over de antike Mønter; af denne fuldførte jeg i Vinteren 1865—66 den romerske Deel, hvorimod jeg af Hensyn til mit Studium ansaae det for rigtigst at opsætte til efter endt Examen Beskrivelsen af de græske Mønter og det mig af Testamentets Executor endvidere i Udsigt stillede Medarbejde paa Catalogen over den Afdødes store Samling af Middelalderens Mønter, hvis Affattelse var overdraget den anden i Thomsens Testamente nævnte Numismatiker. I Vinteren 1867—68 underkastede jeg mig den fuldstændige juridiske Examen med første Character, hvorefter jeg den 6te Juni 1868 blev ansat som Assistent i det dengang under Justitsministeriet hørende Cøntor for Landbygningernes Brandforsikkring, der senere, fra 1ste April 1872, er bleven udsondret fra Statens Bestyrelse. Beskrivelsen af Thomsens græske Mønter paabegyndte jeg strax efter endt Examen og fuldførte den i Løbet af Aaret. I December 1873 tildeelte Consistorium mig som Numismatiker det Smithske Stipendium, og den 12te

September 1874 disputerede jeg for den philosophiske Doctorgrad. Jeg har skrevet:

Description des monnaies romaines de C. J. Thomsen, Copenhague 1866;

Description des monnaies grecques de C. J. Thomsen, Copenhague 1869;

Den oldenborgske Kongeslægt, især under Enevælden, belyst ved den chronologiske Samling paa Rosenborg Slot, Kjøbenhavn 1870;

Formeentlige Vidnesbyrd om vendiske Indfald i Danmark (i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie for 1871, S. 373—401), meddeelt i en noget forkortet Skikkelse under Titlen:

Vermuthliche Zeugnisse von wendischen Einfällen in Dänemark i det af Dr. A. v. Sallet udgivne Zeitschrift für Numismatik, I, S. 337—347, Berlin 1874;

Det Holsteinske Palais i Stormgade i Kjøbenhavn (i Danske Samlinger, 2 Række, 3 Bind, S. 297—307, Kjøbenhavn 1874);

Numismatiske Undersøgelser betræffende den senere romerske Keisertid, med særligt Hensyn til Møntmærkerne, Kjøbenhavn 1874 (Doctordisputats), hvilket Arbejde jeg fortiden er beskjæftiget med at oversætte paa Tydsk til Dr. v. Sallets ovennævnte Tidsskrift, hvori det efterhaanden vil blive optaget.

X.

Jeg. Johan Henrik Gamst Valdemar Schmidt, er født den 7de Januar 1836 i Landsbyen Hammel, hvor min Fader Jens Christian Schmidt dengang var Præst. Min Moder Alvilde Meyer er Datter af forlængst afdøde Grosserer J. D. Meyer i Kjøbenhavn.

Efterat have nydt Undervisning i Hjemmet af min Fader, der i Aaret 1841 var bleven forflyttet til Thyrssted ved Horsens, kom jeg ti Aar gammel i denne Kjøbstads lærde Skole, hvorfra jeg i Aaret 1854 blev dimitteret til Universitetet af Skolens daværende Rector, Professor F. C. C. Birch. Ved denne Prøve erholdt jeg »første Karakter med Udmærkelse«. Det følgende Aar

bestod jeg den philosophiske Prøve ved Universitetet med et lignende Udfald, hvorpaa jeg i fire Aar studerede Theologi. I Juni 1859 bestod jeg den theologiske Embedsprøve med Karakteren Laudabilis, hvorpaa jeg samme Efteraar blev udnævnt til Alumnus paa Borchs Collegium, hvor jeg forblev til næste Efteraar.

Fra en tidlig Tid havde jeg næret stor Interesse for Kulturhistorien og for Oldforskningen, navnlig for de Grene af denne Videnskab, som behandlede Menneskets ældste Tider, — den forhistoriske Oldforskning og den østerlandske Oldforskning. Skrifter om Østerlandenes Oldtid ere vel ikke meget udbredte, men jeg havde haft det Held at støde paa flere gode Skrifter om Opdagelserne i Assyrien og Ægypten — mest engelske og franske Værker — igjennem hvilke jeg allerede før mit tyvende Aar havde erhvervet mig nogen Kjendskab saavel til den ægyptiske Hieroglyphskrift som til den assyriske Kileskrift.

Det var imidlertid først i Tidsrummet 1859—1860, at jeg ret for Alvor kunde arbejde mig ind i Ægyptologien og Assyriologien; thi til Studiet af disse Videnskaber krævedes der langt mere Tid, end jeg hidtil havde haft til min Raadighed. Sproglære og Ordbog gaves der nemlig ikke i Assyrisk, og Enhver, der vilde sætte sig ind i den assyriske Fortid, maatte følgelig allerførst selv danne sig en Ordbog og udkaste sig Omridset af en Sproglære; ellers vilde man aldrig blive istand til at benytte det rige Stof til Kjendskab af Forasiens Oldtidsforhold, som de assyriske Kileskrifter havde vist at indeslutte.

Ved Studiet af det gamle ægyptiske Sprog var man noget heldigere stillet, idet Champollions Sproglære bestandig lod sig benytte, omendskjøndt Videnskaben allerede var skreden videre frem; men med Hensyn til Ordbog var man ganske i samme Stilling som ved de assyriske Studier; man maatte selv samle sig en saadan, naar man vilde tænke paa at faa noget Udbytte af de ægyptiske Indskrifter.

Paa samme Tid, som jeg søgte at trænge ind i de gamle østerlandske Indskrifter, samlede jeg ogsaa Bidrag til dansk Kulturhistorie og begyndte tillige at studere Mellem- og Sydeuropas

Oldsagn. I August 1860 rejste jeg med offentlig og privat Understøttelse udenlands, først til Berlin og Wien, hvorfra jeg tog til Triest. Her traf jeg sammen med nuværende Professor i Theologien, Lic. theol. Henrik Scharling, med hvem jeg derpaa besøgte Grækenland, Ægypten, det hellige Land og tilsidst Constantinopel.

Efterat være kommet tilbage til Mellemeuropa, opholdt jeg mig i Vinteren 1861—1862 i Berlin, hvor jeg navnlig studerede de af British Museum udgivne hieratiske Papyrus'er, ligesom jeg ogsaa gennemgik de fleste hieratiske Papyrus'er, som fandtes i Museet i Berlin. I disse Studier fik jeg god Vejledning af Dr. Heinrich Brugsch, der nu i flere Aar har forestaaet den ægyptologiske Skole i Kairo.

Den næste Sommer besøgte jeg de fleste tyske Oldsagssamlinger, opholdt mig om Efteraaret nogen Tid i Paris, men tilbragte forøvrigt Vinteren i Italien, navnlig i Rom, hvor jeg fornemmelig studerede etrusiske Oldsager. I Maj og Juni 1863 besøgte jeg Sicilien; jeg vandrede her tilfods og alene, først fra Palermo henimod Girgenti, siden fra Messina imod Siracusa; men Vejenes Usikkerhed i Forening med den stærke Hede nødte mig paa begge Rejser til at vende om, inden Maalet var naaet.

Paa Tilbagerejsen opholdt jeg mig længere Tid i Florens og Turin, hvis betydelige Samlinger af ægyptiske Oldsager jeg nøje undersøgte. Efter et kortere Ophold i Danmark gik jeg i November 1863 til Belgien og Frankrig. Fra December tog jeg Ophold i Paris, hvor Bestyrelsen for Louvres Oldsagssamling overdrog mig det Hverv at deltage i Katalogiseringen af Museets gammel-ægyptiske Dokumenter.

Jeg begyndte tillige at udarbejde mine Samlinger til Udgivelse, og da jeg i Efteraaret 1864 havde fuldendt et Skrift om Syriens Oldtid, gik jeg til London for af de utrykte assyriske Aktstykker, her opbevarede, at søge Oplysninger om flere hidtil ikke opklarede Punkter. Jeg forefandt her et langt rigere Materiale, end jeg havde ventet, og tog derfor den Beslutning indtil

videre at udsætte Udgivelsen af mine Samlinger og foreløbig kun at søge nyt Stof.

Efter et helt Aars Ophold i England gik jeg atter til Paris, hvor jeg paany gav mig til at bearbejde mine Samlinger. I det tidlige Foraar 1867 blev jeg af den danske Comite ved Verdensudstillingen i Paris opfordret til at deltage i Ordningen af den danske Afdeling; navnlig blev det overdraget mig at sørge for Opstillingen af de fra Danmark oversendte arkæologiske og ethnographiske Gjenstande. Disse Sager tiltrak sig lige fra Begyndelsen af særdeles stor Interesse, og der hengik neppe nogen Dag i de syv Maaneder, Udstillingen var aaben, uden at jeg fik Anmodning om at meddele Oplysninger om danske Oldsager, hvilke Meddelelser det var mig saa meget kjærere at give, som jeg herved fik Anvendelse for mine Samlinger og Optegnelser om Nordens Oldtid, som saa længe havde henligget ubenyttede. Efterat have deltaget i de arkæologiske Congresser i Paris og i Bryssel, der afholdtes i de sidste Dage af August 1867, begyndte jeg at udarbejde en Oversigt over Danmarks forhistoriske Tider, som blev udgivet sammen med den danske Specialkatalog ved Udstillingen.

De følgende to Aar opholdt jeg mig dels i Paris, dels i London, indtil jeg i Foraaret 1869 kom tilbage til Danmark, hvor jeg i August samme Aar deltog i den arkæologiske Congres, ved hvilken jeg fungerede som General-Sekretær. Aaret før havde jeg ligeledes været en af Sekretærerne ved den arkæologiske Congres i Norwich.

Siden har jeg deltaget i de arkæologiske Congresser i Bologna (1871) og i Bryssel (1872), ved begge som Medlem af Bestyrelsen. I forrige Sommer (1873) har jeg været Medlem af Bedømmelsescomiteen for den 26de Gruppe (Undervisningsvæsen) paa Verdens-Udstillingen i Wien, ligesom jeg ogsaa her fandt megen Anledning til at meddele Oplysninger om nordiske arkæologiske Forhold, ligesom om danske Forhold i det Hele.

I Aaret 1868 den 29de Januar blev jeg af Hans Majestæt Kong Christian IX udnævnt til Ridder af Dannebrog; næste Aar fik jeg af Allerhøjstsamme Titlen af Professor; efter Verdens-Ud-

stillingen i Wien blev jeg af Kejseren af Østrig-Ungarn udnævnt til Ridder af Franz-Josephs Ordenen. Flere lærde Selskaber, i Frankrig, England, Rusland og Amerika have udnævnt mig til corresponderende Medlem. Min Doctordisputats »Indledning til Syriens Historie efter ikke-bibelske Kilder« forsvarede jeg den 13de Februar 1873. I Foraarssemestret 1874 holdt jeg som Privatdocent ved Universitetet en Forelæsning over den gammelægyptiske Sproglære.

Foruden endel mindre Artikler, dels i politiske, navnlig franske, Dagblade — de fleste affattede under Krigen 1864 — dels i Konversationslexikon'er o. desl., har jeg udgivet følgende Skrifter:

Reise i Grækenland, Ægypten og det Hellige Land. 1863.

Le Danemark à l'Exposition Universelle de 1867 à Paris 1867.

Assyriens og Ægyptens gamle Historie. Første Del 1872.

Indledning til Syriens Historie i Oldtiden (efter ikke-bibelske Kilder) 1873.

Omrids af Syriens Historie i Oldtiden (efter ikke-bibelske Kilder) 1873.

Den kgl. danske Universitets-Forordning af 1814
afholdt den 17de November 1814
afholdt den 17de November 1814
afholdt den 17de November 1814

Universitetets aarlige Fest til Minde om Kirkens Reforma-
tion vil iaar blive afholdt Tirsdagen den 17de November Kl. 12
i Universitetets Festsal. Talen holdes af Professor juris J. Nelle-
mann. Efter denne Tale vil Universitetets Rector, Prof. theol. C.
Hermansen give en kort Oversigt over hvad der har tildraget
sig ved Universitetet i det nu fuldendte akademiske Aar, og der-
næst vil han proklamere Domprovst L. J. M. Gude til Doctor i
Theologien, Candd. med. P. A. R. B. Gad, L. Jacobsen, C.
Fenger, P. A. T. Iversen og Distriktslæge J. Finsen til Doc-
torer i Medicinen, Professor J. P. E. Hartmann, Cand. philol.
M. C. Gertz, Cand. mag. P. C. V. Hansen og Cand. juris
P. M. J. Brock til Doctorer i Philosophien, hvorpaa han over-
giver Rectoratet til sin for det næste akademiske Aar valgte
Eftermand, Prof. juris J. Nellesmann. Samtidig overtages Dek-
natet i det theologiske Facultet af Prof. Lic. theol. H. Schar-
ling, i det rets- og statsvidenskabelige af Prof. J. H. Deuntzer,
i det lægevidenskabelige af Prof. Dr. med. F. T. Schmidt, i det
philosophiske af Prof. Dr. A. F. Mehren og i det mathematisk-
naturvidenskabelige af Prof. Dr. A. Steen.

Den sædvanlige Fescantate udføres af Studenter-Sangforeningen.

Videnskabens og vor Høiskoles Venner og Velyndere indbydes ved dette Skrift til at deeltage i Festen i Forening med Høiskolens Lærere og Studerende.

Kjøbenhavn, den 6te November 1874.

Under Universitetets Segl.

